

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BİLGİSAYAR VE ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

**ÖĞRETMEN YETİŞTİRMEDE WEB 2.0 VE DİJİTAL VİDEO
TEKNOLOJİLERİNİN KULLANILARAK ÖĞRETMENLİK
ÖZ-YETERLİĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Okan DURUSOY

Balıkesir, Ağustos-2011

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BİLGİSAYAR VE ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

ÖĞRETMEN YETİŞTİRMEDE WEB 2.0 VE DİJİTAL VIDEO
TEKNOLOJİLERİNİN KULLANILARAK ÖĞRETMENLİK
ÖZ-YETERLİĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Okan DURUSOY

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr.M. Tuncay SARITAŞ

Sınav Tarihi: 22.08.2011

Jüri Üyeleri: Yrd. Doç. Dr. Ayşen KARAMETE (BAÜ)

Yrd. Doç. Dr. Gözde AKYÜZ (BAÜ)

Yrd. Doç. Dr. M. Tuncay SARITAŞ (Danışman-BAÜ)

Enstitü Yönetim Kurulunun tarih sayılı oturumunun
nolu kararı ile Mezun olmuştur.

Balıkesir, Ağustos-2011

ÖZET

ÖĞRETMEN YETİŞTİRMEDE WEB 2.0 VE DİJİTAL VIDEO TEKNOLOJİLERİNİN KULLANILARAK ÖĞRETMENLİK ÖZ-YETERLİĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ

Okan DURUSOY

**Balıkesir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü,
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı**

(Yüksek Lisans Tezi / Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. M. Tuncay SARITAŞ)

Balıkesir, 2011

Bu araştırmada öğretmenlik uygulaması dersinde Web 2.0 teknolojileri ve dijital video kullanımının öğretmen adaylarının öğretmenlik öz-yeterliği üzerindeki etkisini incelemek amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemi 2009-2010 Bahar Yarıyılında Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü' nde Öğretmenlik Uygulaması dersini alan 10 öğrenciden oluşmaktadır.

Öğretmenlik Uygulaması dersi boyunca tüm öğrencilerin ders anlatımları belirli aralıklarla üçer defa video kaydına alınmış ve kaydedilen bu görüntüler Web 2.0 tabanlı bir sosyal paylaşım ağı olan "Facebook" üzerinden paylaşımına açılmıştır. Paylaşılan videolar öğrenciler, uygulama öğretmenleri ve öğretim elemanı tarafından izlenmiş ve videolara yorumlar yazılmıştır. Tschannen-Moran ve Hoy (2001) tarafından geliştirilen ve Çapa, Çakıroğlu ve Sarıkaya (2005) tarafından Türkçeye uyarlanan Öğretmenlik Öz-Yeterlik Ölçeği ön-test ve son test olarak uygulanmıştır. Ayrıca, Facebook platformundaki videolara yapılan yorumlar öğretmen adaylarının öz-yeterliğindeki gelişimleri incelemek üzere nitel veriler olarak toplanmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre öğretmen adaylarının öğretmenlik öz-yeterliğinde istatistiksel olarak pozitif yönde bir değişim ($p=0,009$) olduğu ve nitel verilerin bu değişimi desteklediği saptanmıştır. Çalışmanın sonucu olarak, Web 2.0 teknolojilerinin dijital videolar ile birlikte öğretmen yetiştirmedeki kullanımı, öğretmen adaylarının öz-yeterliğini geliştirmede etkili bir araç olarak tespit edilmiştir.

ANAHTAR KELİMELER: Öğretmen Yetiştirme / Öğretmenlik Öz-Yeterliği / Web 2.0 Teknolojileri / Dijital Video / Facebook

ABSTRACT

DEVELOPING THE TEACHERS' SELF-EFFICACY THROUGH WEB 2.0 TECHNOLOGIES AND DIGITAL VIDEOS IN TEACHER TRAINING

Okan DURUSOY

**Balikesir University, Institute of Science ,
Department of Computer Education and Instructional Technologies**

(M. Sc. Thesis / Supervisor: Assist. Prof. Dr. M. Tuncay SARITAS)

Balikesir, 2011

The purpose of this study is to examine the effects of employing web 2.0 technologies and digital videos on the self-efficacy of teacher candidates during the teaching practice course at the faculty of education. The sample of the study consists of 10 teacher candidates who are students at the department of Computer Education and Instructional Technology, Necatibey Faculty of Education, Balikesir University in the spring term of the academic season of 2009-2010.

Teaching practice activities of teacher candidates at the schools were recorded in videos 3 times at different periods and uploaded on a web 2.0-based social network called "Facebook" and shared with other student teachers, adviser at the faculty, and the guiding teacher at the school. All the corresponding participants in this procedure watched the videos and exchanged their comments relevant to each video through the platform of facebook. In this study, a survey developed by Tschannen-Moran ve Hoy (2001) and adapted in Turkish by Capa, Cakiroglu and Sarikaya (2005) was conducted to investigate teacher' s self-efficacy as pre-test and post-test. Additionally, qualitative data consisting of electronic comments made on each video on the facebook platform were collected to examine the development process of self-efficacy of teacher candidates.

The findings of the study show that there is a statistical significance between pre-test and post-test at $\alpha= 0,05$ level ($p=0,009$). The results reveal that there is a positive developmental process in the self-efficacy of student teachers. The analysis of the qualitative data also supports these results. As a result of the study, the utilization of web 2.0 technologies along with digital videos in teaching practice courses was found to be an effective tool to develop teacher candidates' self-efficacy.

KEYWORDS: Teacher Training / Teachers' Self-Efficacy / Web 2.0 Technologies / Digital Video / Facebook

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	iv
ŞEKİL LİSTESİ	vi
TABLO LİSTESİ	vii
ÖNSÖZ	viii
1. GİRİŞ	1
1.1 Araştırmanın Amacı	5
1.2 Araştırma Soruları	6
2. LİTERATÜR TARAMASI	7
2.1 Öğretmen Yetiştirme	7
2.1.1 Nitelikli Öğretmen Yetiştirmenin Önemi	7
2.1.2 Türkiye’ de Öğretmen Yetiştirme Politikası.....	8
2.1.2.1 Eğitim Fakültesi – Uygulama Okulu İşbirliği	10
2.1.3 Öğretmen Yeterlikleri	12
2.1.4 Öğretmen Öz-Yeterliği	14
2.2 Web 2.0 Teknolojileri.....	17
2.2.1 Web 2.0 Kavramının Tanımı	17
2.2.2 Web 1.0’ dan Web 2.0’ a Geçiş	17
2.2.3 Web 2.0 Uygulamaları	19
2.2.3.1 Etiketme ve Etiket Bulutları (Tagging and Tag Clouds)	19
2.2.3.2 Canlı Yer İmi (Real Simple Syndication – Rich Site Summary).....	20
2.2.3.3 Mashup.....	21
2.2.3.4 Günlükler (Bloglar).....	21
2.2.3.5 Wikiler.....	22
2.2.3.6 Multimedya Paylaşımı	23
2.2.3.7 Sosyal Ağlar	23
2.2.4 Web 2.0 Teknolojilerinin Eğitimde Kullanılması.....	24
3. YÖNTEM	32

3.1 Evren ve Örneklem.....	32
3.2 Araştırma Süreci.....	32
3.2.1 Hazırlık Süreci.....	32
3.2.2 Uygulama Süreci.....	34
3.3 Veri Toplama Araçları.....	36
3.3.1 Öğretmenlik Öz-Yeterlik Ölçeği.....	36
3.3.2 Video Yorumları.....	37
3.4 Verilerin Analizi.....	38
4. BULGULAR ve YORUM.....	40
4.1 Öğretmenlik Öz-Yeterlik Ölçeğinden Elde Edilen Ön-Test ve Son-Test Puanlarındaki Değişimin İncelenmesi.....	40
4.2 Öğretim Elemanı ve Uygulama Öğretmenlerinin Video Yorumlarının İncelenmesi.....	41
4.3 Tespit Edilen Davranış Değişikliklerinin İncelenmesi.....	47
5. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	54
5.1 Sonuçlar.....	54
5.2 Öneriler.....	56
5.2.1 Öğretmenlik Uygulaması Dersine İlişkin Öneriler.....	56
5.2.2 Yapılacak Araştırmalara İlişkin Öneriler.....	56
EKLER.....	58
EK-A.....	58
KAYNAKLAR.....	60

ŞEKİL LİSTESİ

<u>Şekil Numarası</u>	<u>Adı</u>	<u>Sayfa</u>
Şekil 2.1	Eğitim Fakültesi Uygulama Okulu İşbirliği Ağı.....	11
Şekil 2.2	Flickr Sitesine Ait Bir Etiket Bulutu Örneği.....	20
Şekil 2.3	RSS İkonu ve Bağlantı Butonu Örnekleri.....	20
Şekil 2.4	Harita Üzerinden Fotoğraflara Erişim İmkânı Veren Bir Mashup Örneği.....	21
Şekil 2.5	Bir Öğretmenin Wordpress Sitesi Üzerindeki Blogundan Ana Sayfa Görünümü	22
Şekil 2.6	Wikipedia Sitesinin Ana Sayfa Görünümü.....	23
Şekil 3.1	Öğrenci Bloglarının Ekran Görüntülerinden Örnekler	33
Şekil 3.2	Facebook Grubuna Ait Ekran Görüntüsü.....	35
Şekil 4.1	Olumlu ve Olumsuz Davranışların Beraber Değerlendirilmesi	45
Şekil 4.2	Öğrenci Katılımını Sağlama Kategorisindeki Davranışların Değişimi	46
Şekil 4.3	Sınıf Yönetimi Kategorisindeki Davranışların Değişimi.....	47
Şekil 4.4	Öğretim Stratejileri Kategorisindeki Davranışların Değişimi ..	47

TABLO LİSTESİ

<u>Tablo Numarası</u>	<u>Adı</u>	<u>Sayfa</u>
Tablo 2.1	Web 1.0' dan Web 2.0' a Geçiş Süreci	18
Tablo 2.2	Web 2.0 Uygulamalarının Eğitimsel Kullanımlarına Örnekler	26
Tablo 3.1	Kod Listesi	39
Tablo 4.1	Öğretmenlik Öz-Yeterlik Ölçeğinden Elde Edilen Ön-Test ve Son-Test Puanları Arasındaki Fark	40
Tablo 4.2	Uzman Yorumlarında Olumlu Davranışların Tespit Edilme Sıklığı	41
Tablo 4.3	Uzman Yorumlarında Olumsuz Davranışların Tespit Edilme Sıklığı	44

ÖNSÖZ

Öncelikle tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. M. Tuncay SARITAŞ' a rehberliğinden dolayı teşekkürlerimi sunuyorum.

Üzerimde büyük emekleri olan saygıdeğer hocalarım Yrd. Doç. Dr. Ayşen KARAMETE' ye ve Öğr. Gör. M. Emin KORKUSUZ' a tez çalışmam boyunca desteklerini benden esirgemedikleri için minnettarım.

Son olarak her zaman yanımda olan ve bana inanan sevgili aileme ve nişanlım Sultan' a teşekkürü bir borç bilirim.

Balıkesir, 2011

Okan DURUSOY

1. GİRİŞ

Öğretmenler, eğitim-öğretim faaliyetlerinin planlanmasında, yürütülmesinde ve değerlendirilmesinde önemli role sahip aktörlerdir. İçinde bulunduğumuz bilgi çağında toplumların gücü sahip oldukları üreten insan gücüyle doğru orantılıdır. Bilgiyi üretip kullanabilen bireylere olan ihtiyaç, eğitsel paradigmlar ve öğrenme biçimlerindeki değişiklikler eğitim sistemini etkilemiş ve bu etki ile öğretmenlerin rolleri de değişmiştir. Öğretmenler, yeteneklerinin farkında olup bunları kullanabilen, bağımsız kararlar alabilen, yeniliklere açık bireylerin yetiştirilmesinde en önemli yol gösterici olmuşlardır. Çağımızın iş gücü piyasası, insan kaynakları ve sürekli eğitsel gereksinimleri göz önüne alındığında sosyal toplum içindeki bireylerin araştırma, sorgulama, bilgi üretebilme, problem çözebilme, kritik düşünebilme ve öğrenmeyi öğrenebilme özelliklerine sahip olmaları hedeflenmektedir. Bu özelliklere sahip bireylerin yetiştirilmesinde öğretmenlerin, özellikle eğitsel ihtiyaçların farkında olan, düşünen, eleştiren, kendini yenileyebilen öğretmenlerin üzerine önemli görevler düşmektedir. Güçlü (2002)' ye göre öğretmenin kişisel özellikleri (kendine güveni, yaratıcılığı, ileri görüşlü olması vb.), öğrenme etkinliklerinin yöneticisi olarak yeterliliği, öğrenme sürecini izleme ve ders vermedeki yeterliliği, öğrenci, veli ve diğer öğretmenlerle ilişkileri öğrenim sürecini ve dolayısıyla öğrenci başarısını etkilemektedir [1]. Bunlarla birlikte etkili bir öğretim süreci yürütebilmesi için öğretmenin kendini mesleki açıdan yeterli hissetmesi, diğer bir ifade ile öğretmenlik öz-yeterliğinin yüksek olması önemlidir.

Öğretmenlik öz-yeterlikleri; öğretmenlerin öğretim faaliyetlerini başarılı bir şekilde gerçekleştirebilme konusunda kendilerine ilişkin yargıdır [1]. Gibson ve Dembo (1984), öğretmenlik öz-yeterlikleri yüksek olan öğretmenlerin, öğrencilerini başarıya ulaştırmak için tüm imkanlarını ortaya koyduklarını belirtmişlerdir. Kendini yeterli hisseden öğretmenler öğretim sürecini planlamada titiz ve özenli davranmakta, öğrencileri motive etme ve uygun stratejileri kullanmada başarılı olmaktadır. Öğretmenlik öz-yeterliği düşük öğretmenler ise; öğrencilerine

hatalarından dolayı yapıcı olmayan eleştiriler yapmakta ve öğretim sürecinde olumlu sonuçlar alamazlarsa öğretimsel faaliyetleri aksatma ve zaman zaman kolaylıkla vazgeçme davranışı sergilemektedirler [2]. Öğretmenlerin sahip oldukları öz-yeterlik duygusu, başarılı bir öğrenme ve öğretme süreci yürütebilmek ve öğrencileri öğrenmeye karşı motive edebilmek için önemlidir [1].

Öz-yeterliğin göstergelerinden olan mesleki gelişimini sürekli takip edebilme gücüne sahip ve bu doğrultuda bilgi ve becerilerinin farkında olan öğretmenlerin yetiştirilmesi için gerçek öğrenme ortamlarında yapılan öğretmenlik uygulamaları (stajları) önem kazanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda YÖK ve Dünya Bankası işbirliğinde gerçekleştirilen “Milli Eğitimi Geliştirme Projesi” kapsamında 1998 yılından itibaren öğretmen adaylarının okullardaki uygulama süreleri uzatılmıştır. Bu uygulamanın amacı; pratik ve teorik bilgiler arasındaki boşluğu kapatmak ve kendi mesleki niteliklerinin farkında olan öğretmenler yetiştirmektir [3]. Üzerinde uzun zamandır çalışılan bu proje sayesinde uygulama açığının giderilmesine yönelik önemli bir adım atılmıştır. Öğretmen adaylarının gelecekte görev yapacakları benzer okul ortamlarını tanıdığı, öğretmenlik mesleğine yönelik ilk deneyimleri gerçekleştirdiği uygulama derslerinin süresi bu proje sayesinde arttırılmıştır. Dolayısıyla öğretmen adaylarının okullarda elde ettikleri tecrübeleri eğitim fakültesinde kazandıkları bilgilerle anlamlı bir şekilde bütünleştirebilmeleri amaçlanmıştır.

Bu proje kapsamında birçok öğretmenlik disiplininde adaylar yeni uygulama dersleri görmeye başlamışlardır. Öğretmen adayları üniversitedeki eğitimleri boyunca ikinci yarıyılıda “Okul Deneyimi I”, yedinci yarıyılıda “Okul Deneyimi II” ve sekizinci yarıyılıda “Öğretmenlik Uygulaması” derslerini almaya başlamışlardır. Öğretmen adaylarının okullara gönderilerek dersleri gözlemlemeleri ve kendi ders anlatımlarını gerçekleştirerek deneyim kazanmaları amaçlanmıştır. Okullardaki rehber öğretmenlerden (uygulama öğretmenlerinden) yardım almaları kolaylaşmış, meslekle ilgili sorularına tecrübeli bir ağızdan cevap bulmaları mümkün olmuştur. Uygulamada edindikleri deneyimleri paylaşarak tartışmaları ve üniversitelerdeki danışman öğretim elemanlarından gerekli yönlendirmeleri almaları için fakültelerde de Okul Deneyimi için haftalık 1 ders saati, Öğretmenlik Uygulaması için de 2 ders

saati ayrılmıştır. Fakültelerdeki bu ders sürelerinin gerekli olan yönlendirmeler ve paylaşımlar için yeterli olup olmayacağı tam olarak bilinmezken 2006-2007 öğretim yılında Yüksek Öğretim Kurulu tartışmaya açık bir karar almıştır. Eğitim fakültelerinde yapılan yeniden düzenleme ile pek çok öğretmenlik mesleki alanında Okul Deneyimi II dersi kaldırılmıştır [4]. Öğretmen yeterliliklerinin kazandırılması açısından önemi kanıtlanan uygulama süresi bu düzenleme ile kısaltılmıştır. Sonuç olarak öğretmen adayları artık okulları daha az tanıyarak öğretmenlik uygulamasına başlatılmaktadırlar. 1998 yılındaki düzenlemede staj derslerinin süresi uzatılırken amacın teori ve pratik arasındaki boşluğun kapatılması olduğu belirtilmiştir [3]. Dolayısıyla Okul Deneyimi II dersinin kaldırılması bu boşluğun yeniden oluşması yönünde olumsuz bir etki yaratabilir.

Uygulama dersleri, öğretmen adaylarının kendilerini gerçek çalışma ortamında denemeleri ve meslekle ilgili yeterliklerinin farkına varmaları açısından önemlidir. Bu önemli sürecin verimli bir şekilde yürütülmesi için öğrenci, öğretim elemanı ve rehber öğretmenin işbirliği içinde çalışması gerekmektedir. Öğretmen adayları uygulama okullarına genellikle grup olarak gitmektedirler. Dolayısıyla rehber öğretmenlerin öğretmen adaylarıyla birebir ilgilenip dönüt vermeleri kısıtlı süre nedeniyle her zaman mümkün olamamaktadır. Bunun yanında öğretim elemanları öğretmen adaylarının ders anlatımlarını birkaç defa ya da sadece değerlendirme haftalarında gözlemleyebilmektedirler. Oysaki öğretmenlik uygulamalarının başarısı izleme, geliştirme ve davranış kontrolü faaliyetlerinin sıklığıyla doğru orantılıdır. Bu yüzden derslerin sıklıkla gözlemlenerek yorumlama, dönüt verme ve tartışma etkinliklerinin yapılması önemlidir. Mevcut sistemde öğretmen adaylarının grup arkadaşları dışında diğer arkadaşlarının ders anlatımlarını izleme şansları bulunmamaktadır; bundan dolayı öğretmen adaylarının birbirlerinin deneyimlerinden öğrenme fırsatları da kısıtlıdır. Ayrıca öğretmen adaylarının kendi ders anlatımlarını izleme şanslarının olmaması kendilerine dönüt vermelerini sınırlandırmaktadır. Bu durum öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünmeleri önünde de bir engel oluşturmaktadır. Bununla bağlantılı olarak öğretmenlik öz-yeterlikleri de sınırlı bir gelişim göstermektedir.

Uygulama derslerinden en üst düzeyde verim almak için mevcut problemlerin giderilmesi gerekmektedir. Teknolojik imkanlardan faydalanmak kısıtlı süre problemini ve tartışma ortamı eksiklerini gidermeye yardımcı olabilir. Özellikle son yıllarda hızla gelişen web ve video teknolojilerinin bu derslerde kullanımı öz-değerlendirme, yorumlama ve fikir alış verişi aktivitelerinin etkin bir şekilde yürütülmesine katkı sağlayabilir. Ancak içinde bulunduğumuz teknoloji çağında öğretmen eğitiminde teknolojik imkanlardan yeterince yararlanılmamaktadır. Bununla birlikte ülkemizde yeni teknolojilerin öğretmen eğitiminde kullanılmasının nitelikli öğretmen yetiştirmeye katkılarını ortaya koyan araştırmalar yok denecek kadar azdır. Genel olarak araştırmalarda öğretmen eğitiminde kullanılacak teknolojilerden (bilgisayarlardan ve çevre birimlerinden, yazılımlardan, internet sitelerinden vb.) bahsedilmektedir [5], [6]. Ancak bu teknolojilere başvurmanın ne gibi getirilerinin olacağı konusunda somut çalışmalar ve öneriler sunulmamaktadır. Oysaki son on yıldaki bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler öğretmen yetiştirme faaliyetlerine önemli katkılar sağlayabilecek kapasitededir. Nitelikli öğretmen yetiştirmek adına teknolojik imkanlar kullanılarak daha verimli sonuçlar almak mümkündür.

Özellikle 2000' li yıllardan itibaren Web teknolojisindeki gelişmeler, bireylerin sosyal öğrenme ortamlarında paylaşımlar ve deneyimlerden öğrenmelerini sağlayacak yeni fırsatlar yaratmıştır. İnternet dünyasında yeni bir dönemi başlatan Web 2.0 teknolojileri sayesinde internet siteleri üzerinden fikir alış verişleri, bilgi paylaşımları, farklı yaklaşımlarda ve yorumlarda bulunmak, tartışma ortamlarında öğrenme deneyimleri kazanmak gibi eğitsel aktiviteleri yürütmek mümkün hale gelmiştir. Öğretmen yetiştirme faaliyetlerinde ve özellikle de uygulama basamağında Web 2.0 teknolojilerinden faydalanmak sürece katkı sağlayabilecek niteliktedir. Özellikle sosyal paylaşım ortamlarının ve dijital videoların beraber kullanımı, uygulama derslerinde gerekli olan tartışma ve dönüt verme sürelerinin uzatılmasını sağlayabilir. Yüksek etkileşimin ve işbirliğinin hakim olduğu bu ortamlarda öğrenme deneyimleri kazanılabilir.

Sosyal paylaşım ortamları içinde özellikle sosyal ağlar (Facebook, MySpace vb.) öğretmen adaylarının eğitiminde önemli fırsatlar doğurmaktadır. Sosyal ağlar

üzerindeki tartışma ortamları Öğretmenlik Uygulaması dersindeki tartışmaların yürütülmesi amacıyla kullanılabilir. Bu sayede mevcut sistemde iki ders saati ile sınırlı olan tartışma ve dönüt verme süresi uzatılarak bu faaliyetlere süreklilik ve esneklik kazandırılabilir. Yaygınlaşan dijital videolar ile öğretmen adayları uygulama deneyimlerini kaydederek sosyal ağlarda paylaşabilirler. Böylece hem diğer arkadaşlarının anlatımlarını hem de kendi anlatımlarını gözlemleyerek yeterli veya eksik oldukları noktaları saptayabilirler. Bu sayede öz-yansıtıcı bir süreç içerisinde adayların kendi sınırlarının farkına varmaları, geliştirmeleri gereken yönlerini görmeleri mümkün olabilir. Öğretmen adaylarının kendi deneyimlerinden elde ettikleri bilgiler ve arkadaşlarının uygulamalarına ilişkin gözlemleri, öğretmenlik öz-yeterliklerini geliştirici sonuçların alınmasını sağlayabilir.

Sosyal paylaşım ortamlarında dijital videolardan kendi deneyimlerini gözlemleyen öğretmen adayları, gelişim süreçlerine tanık olabilme fırsatına erişeceklerdir. Eksik oldukları noktaları bizzat görerek bu noktalar hakkında hem sınıf arkadaşları hem rehber öğretmenleri hem de öğretim elemanlarının fikirlerini alabileceklerdir. Bu durum öğretmen adaylarının kendilerini aşamalı ve yapılandırmacı bir süreç içerisinde geliştirmelerine katkı sağlayacaktır. Mevcut sistemin aksine öğretmen adayları sınıf arkadaşlarının uygulamalarını da gözleme şansına erişeceklerdir. Böylelikle yüksek etkileşim ve iletişimin hakim olduğu sosyal yapılandırmacı bir ortamda kendi öz-yeterliklerinin farkında öğretmenler yetiştirmek mümkün olabilir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının öz-yeterliklerinin gelişmesi açısından kullanılacak web 2.0 teknolojileri tabanlı öğretmenlik uygulaması dersleri önem arz etmektedir.

1.1 Araştırmanın Amacı

Çalışmanın amacı, Web 2.0 teknolojilerinden özellikle Facebook uygulaması ve bütünleşik dijital video kullanımının öğretmen adaylarının öğretmenlik öz-yeterlikleri üzerindeki etkisini araştırmaktır.

Sosyal ağların ve dijital videoların entegrasyonu ile öğretmen adaylarının deneyimlerinin gözlemlenebileceği, Web 2.0 teknolojileri destekli bir Öğretmenlik Uygulaması dersinin öğretmen adaylarının öğretmenlik yeterliliklerine dair gelişmelerinin izlenmesi amaçlanmış ve neticesinde öz-yeterliliklerinin gelişmelerine göre öneriler oluşturulması hedeflenmiştir. Bu süreç içerisindeki üç önemli aktörün (öğretmen adayı, öğretim elemanı, rehber öğretmen) birbirleriyle etkileşim ve iletişim içinde bulunacağı Web 2.0 tabanlı bir platform oluşturulması hedeflenmiştir. Böylece uzman görüşlerinden ve dönütlerinden faydalandığı, daha uzun tartışmaların yapılabildiği, öğretmen adaylarının hem kendilerinin hem de diğer aday öğretmenlerin deneyimlerinden faydalandıkları ve öğrendikleri bir öğretmen yetiştirme modeli oluşturmak amaçlanmıştır.

1.2 Araştırma Soruları

Öğretmenlik uygulaması dersinde Web 2.0 teknolojileri ve dijital video kullanımının öğretmen adaylarının öğretmenlik öz-yeterlilikleri üzerinde nasıl bir etkisi vardır?

- Öğretmen adaylarının, öğretmenlik öz-yeterlilikleri ön-test ve son-test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
- Uygulama sonunda, öğretmen adaylarının ders anlatımlarında gözlemlenebilir, olumlu davranış değişiklikleri meydana gelmiş midir?

2. LİTERATÜR TARAMASI

Bu bölüm iki alt bölümden oluşmaktadır: Öğretmen Yetiştirme ve Web 2.0 Teknolojileri. Öğretmen Yetiştirme bölümünde: nitelikli öğretmen yetiştirme önemine, Türkiye’ de izlenen öğretmen yetiştirme politikasına, eğitim fakülteleri ve uygulama okullarının işbirliğine, öğretmen yeterlilikleri ve öğretmen öz-yeterliği konularına değinilecektir. Web 2.0 Teknolojileri bölümünde ise: Web 2.0 teknolojilerinin tanımlanması, öne çıkan Web 2.0 uygulamaları ve Web 2.0 teknolojilerinin eğitimde kullanılmasına ilişkin literatür incelenecektir.

2.1 Öğretmen Yetiştirme

2.1.1 Nitelikli Öğretmen Yetiştirme Önemini

Bir eğitim sisteminin işleyişini doğrudan etkileyen üç temel faktör bulunmaktadır: Öğrenci, öğretmen ve eğitim programı. Sistemin hedefe uygun ve verimli işlemesi için bu üç faktörün birbiri ile uyum içerisinde olması gerekir. Hangi faktörün daha önemli olduğu tam olarak söylenemese de bunlardan herhangi birinde oluşacak zayıflık, sistemde problemlere sebebiyet verecektir. Sistemin verimli ilerleyişini sağlamak adına üzerinde denetim gücüne sahip olunan en önemli öğe “öğretmen”dir. Öğretmen öğretim sürecinin planlayıcısı ve uygulayıcısıdır. Bireyi ve toplumu şekillendirme ve yön verme gücüne sahip olan bu meslek, insanlık tarihi boyunca önemini hiçbir dönem kaybetmemiştir. Zamanla görev ve sorumluluklarında çeşitli değişimler olmakla birlikte öğretmenler eğitim sisteminin lokomotifini olma özelliğini korumuşlardır. Günümüzde toplumlar, bilgiyi üreten ve kullanmasını bilen insanlara sahip olabilmek adına büyük bir rekabet içindedirler. Bilginin hızla artışı, adeta bilgi bombardımanı altında bilginin işlenmesi ve düzenlenmesi öğretmenlerin sorumluluklarını da artırmıştır. Bilginin insanlara aktarılmasında önemli konumda bulunan öğretmenlerin eğitimleri daha çok önem

kazanmıştır. Bu nedenle nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesi, eğitim sisteminin önemli bir yönünü oluşturmaktadır [7]. Nitelikli öğretmenleri yetiştirmek de nitelikli bir “öğretmen yetiştirme süreci” ile mümkündür [8].

Çağdaş yaşamın gereklerini yerine getirebilecek, sosyal sorumluluk sahibi ve kendi başına karar verebilecek, sorun çözebilecek yetenekte bireyler yetiştirilmesi birçok ulusun eğitim sisteminin ana hedefidir [9]. Bu hedef doğrudan öğretmen eğitimini de etkilemektedir. İngiltere, Galler ve Kuzey İrlanda’ da yalnızca yüksek lisans derecesine sahip öğretmenler devlet okullarında iş bulabilmektedir [10]. Amerika Birleşik Devletleri’ nde birçok eyalette öğretmenler on yıl çalıştıktan sonra meslekte kalabilmek için yüksek lisans derecesi almak zorundadırlar. Japonya’ da da lisans derecesine sahip öğretmenler ilköğretimde, yüksek lisans derecesine sahip öğretmenler ortaöğretimde çalışabilmektedirler. Almanya ve Romanya’ da uygulama ve stajlara büyük önem verilmekte; öğretmenler göreve başladıktan sonra iki yıl boyunca stajyer olarak görev yapmaktadırlar [11], [12]. Norveç’ te ise öğretmen adayları çalışmayı hedefledikleri okul türüne göre ayrı kuramsal ve uygulamalı eğitimden geçmektedirler [13].

2.1.2 Türkiye’ de Öğretmen Yetiştirme Politikası

1981 yılında çıkarılan 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu gereği daha önce Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) ve Üniversitelere bağlı olarak faaliyet gösteren öğretmen yetiştiren yüksekokul, enstitü, akademi ve fakülteler, 20 Temmuz 1982’ de Yükseköğretim Kurulu (YÖK) çatısı altında üniversiteler bünyesinde toplanmıştır. 1989-1990 öğretim yılından itibaren öğretmen yetiştiren bütün yükseköğretim kurumlarının öğretim süresi en az dört yıllık lisans düzeyine çıkarılmıştır. Türk Eğitim Sistemine öğretmen yetiştiren kurumlar; eğitim, mesleki eğitim, teknik eğitim, fen, edebiyat fakülteleri ile beden eğitimi ve spor yüksekokulları adı altında gruplanmıştır [14].

Mevcut sistemde ilköğretim öğretmeni yetiştiren programlar 4 yıl, ortaöğretim öğretmeni yetiştiren programlar 5 yıl süreyle eğitim vermektedir.

Bununla birlikte Edebiyat, Fen, Fen-Edebiyat Fakülteleri, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, İlahiyat Fakülteleri ile Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu programları mezunları, 1 yıl süren pedagojik formasyon eğitimine yerleşip bu eğitimi tamamladıkları takdirde öğretmen olmaya hak kazanmaktadırlar.

Öğretmen yetiştirme görevinin üniversitelere verilmesinden günümüze kadar çeşitli yapılandırmalar ve değişiklikler söz konusu olmuştur. Bu yapılandırmalar içinde özellikle 1998-1999 eğitim öğretim yılından itibaren uygulamaya konulan yeni öğretmen yetiştirme sistemi köklü değişiklikler getirmiştir. Bu sistem kapsamında program geliştirme, öğretim elemanı yetiştirme, eğitim fakültelerine donanım sağlama konularında çeşitli çalışmalar ve projeler yürütülmüştür. Yeni düzenleme ile alan derslerinin fen-edebiyat fakültelerinde, alan öğretimi derslerinin ise eğitim fakültelerinde yürütülmesi ve kaynak kayıplarının önlenmesi amaçlanmıştır. Fakülteler ve okullar arasındaki işbirliği kurumsallaştırılmış ve öğretmen yetiştirme programlarında yer alan öğretmenlik uygulaması saatleri arttırılmıştır. Eğitim fakültelerindeki bilimsel çalışmaların öğretmen yetiştirme ve öğretimin geliştirilmesi konularına yöneltilmesi, temel bilimler araştırmalarının ise fen-edebiyat fakültelerinde yürütülmesi öngörülmüştür. Eğitim fakültelerinde uygulanan öğretmenlik formasyonu dersleri hem içerik hem de süre olarak yetersiz görülmüş; yeni düzenleme ile bu dersler yeniden yapılandırılmıştır. Uygulanan yeni formasyon programı ile bir taraftan çağdaş bir içeriğe yer verilirken öte yandan öğretmen adaylarının gerçek ortam içinde uygulama yapmalarına geniş fırsat verilmesi amaçlanmıştır [15].

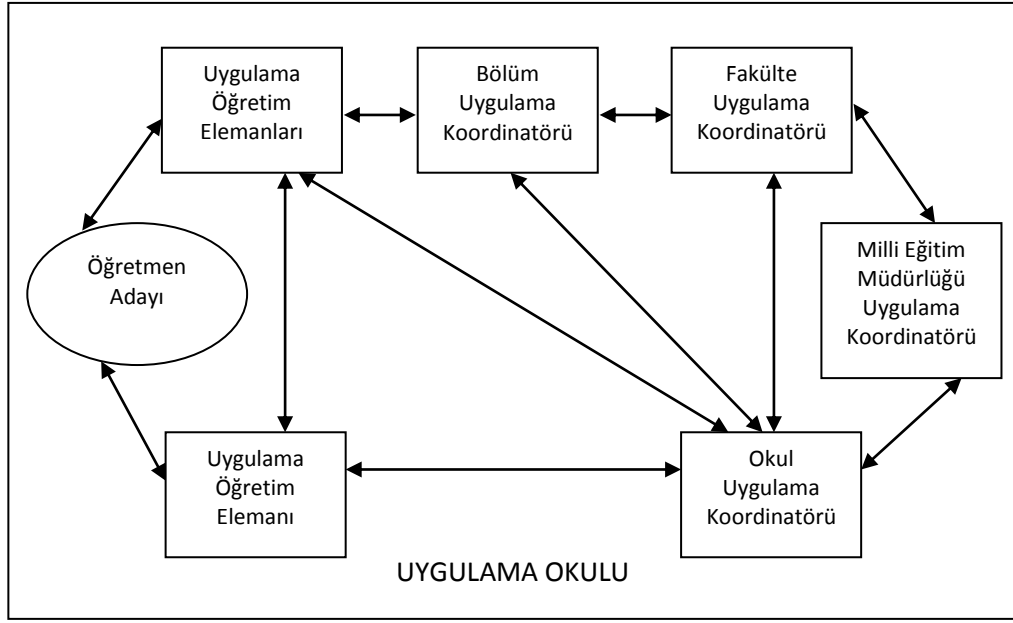
Gerçekleşen çalışmalar sayesinde nitelikli öğretmen yetiştirmeye yönelik önemli adımlar atılmıştır. Özellikle Eğitim Fakültesi–Uygulama Okulu İşbirliği projesi; öğretmen adaylarının fakültede kazandıkları birikimlerini uygulamaları ve mesleki yeterliklerini geliştirmeleri açısından önemli yenilikler getirmiştir. Eğitim programının uygulama boyutu bütüncül bir yaklaşımla ele alınmış, gerekli alt yapının (ilgili tarafların eğitilmesi, materyal üretilmesi, yasal düzenlemelerin yapılması vb.) oluşturulması sağlanmıştır [15].

2.1.2.1 Eğitim Fakültesi – Uygulama Okulu İşbirliği

Eğitim Fakültesi–Uygulama Okulu İşbirliği projesi 1998 yılında MEB / YÖK Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi Projesi’ nin program geliştirme çalışmaları kapsamında gerçekleştirilmiştir. Proje kapsamında uygulamaya yönelik olarak MEB ile YÖK arasında bir protokol imzalanmış ve 28 Temmuz 1998 tarihli bir Yönerge (Öğretmen Adaylarının Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Öğretim Kurumlarında Yapacakları Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönerge) yürürlüğe konulmuştur [16].

Bu düzenleme ile öğretmen yetiştirme programlarında öğretmenlik mesleğini pratik yapmaya / icra etmeye yönelik MEB okullarındaki uygulamaya ayrılan zaman önemli ölçüde arttırılmıştır. Bu kapsamda öğretmen adaylarının meslekte gereksinim duyacakları öğretmenlik deneyimini gerçek ortam olan okullarda kazanması öngörülmüştür. Uygulama etkinlikleri, öğretmen adaylarının lisans öğrenimi boyunca öğrendiği bilgi ve becerilerin ileride içinde bulunacakları gerçek çalışma ortamında uygulamaya konulması ve denenmesi açısından oldukça önemli bir aşamadır. Bu nedenle öğretmen adaylarının ilk yıldan itibaren okullara uygulama amacıyla gitmesi ve uygulamada kazanılan gözlem ve deneyimlerin fakültede öğrenilen bilgi ve becerilerle anlamlı bir şekilde birleştirilmesi öngörülmüştür. Bu amacın gerçekleştirilebilmesi için eğitim fakültelerinin okullarla işbirliği yapması ve öğretmen yetiştirmede sorumluluğun okullarla paylaşılması hedeflenmiştir [16].

Projenin tek amacı öğretmen adaylarını uygulama amacıyla okullara göndermekten ibaret değildir. Bu işbirliği, daha geniş kapsamda, okul ve fakültenin gelişimine katkıda bulunabilecek bir süreci içermektedir. Bu süreç; bir taraftan eğitim fakültelerinin okulları yakından tanımaları ve gerektiğinde deneyimli öğretmenlerden yararlanmalarını sağlarken diğer taraftan da okulların, fakültelerdeki eğitim ve alan bilimlerindeki yeni gelişmeleri (teknolojik ve eğitsel gelişimler, yeni yöntem ve teknikler vb.) yakından takip etmeleri ve bilgi paylaşımı için fırsatlar sunmaktadır [17]. Proje ile okullarda ve fakültelerde görev alacak yetkili birimler ve bu birimler arasındaki iletişimin nasıl olacağı da belirlenmiştir (Bkz. Şekil 2.1).

Şekil 2.1 Eğitim Fakültesi Uygulama Okulu İşbirliği Ağı [17]

Eğitim Fakültesi-Uygulama Okulu İşbirliği Programı ile fakültelerde “Okul Uygulamaları” dersleri okutulmaya başlanmıştır. Öğretmen adayları birinci yarıyıda “Okul Deneyimi I”, yedinci yarıyıda “Okul Deneyimi II” ve sekizinci yarıyıda “Öğretmenlik Uygulaması” derslerini almaya başlamışlardır. Bu dersler kuram ve uygulama arasında bağlantı kurulması açısından büyük bir öneme sahiptir [18]. Derslerin temel amacı öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine daha iyi hazırlanmalarını, öğrenim süresince kazandıkları genel kültür, özel alan eğitimi ve öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıklarını gerçek bir eğitim-öğretim ortamı içinde kullanabilme yeterliliği kazanmalarınıdır [19]. Öğretmen adaylarının sahip olmaları gereken yeterliklerinin kazandırılması açısından Öğretmenlik Uygulaması dersi son derece önemlidir. Bu ders sayesinde öğretmen adaylarının uygulama okullarındaki deneyimlerini sınıf arkadaşları ve öğretim elemanları ile paylaşarak öğretmenlik yeterliklerini geliştirmeleri planlanmaktadır [20].

Eğitim Fakültesi-Uygulama Okulu işbirliği programı on yıl kadar bir süre ilk planlandığı şekilde yürütülmüştür. Ancak 2006 – 2007 yılında yapılan düzenleme ile Okul Deneyimi II dersi öğretmen yetiştirme programlarından kaldırılmıştır [3].

Bu düzenleme için YÖK tarafından sunulan gerekçe şöyledir:

Öğretmenlik meslek derslerinde bazı değişiklikler yapılmış, bazı derslerin de kredileri değiştirilmiştir. Genel olarak ders sayısı ve kredi miktarı aynı kalmakla birlikte, uygulama okulları bulmada yaşanan sorunlar nedeniyle, eğitim fakültesi dekanlıklarının talepleri doğrultusunda, okul deneyimi ders saatleri azaltılmıştır. [17].

YÖK' ün açıklamasına göre bu karar yaşanan sorunlar neticesinde zorunlu olarak alınmıştır. Dolayısıyla mevcut uygulama derslerini daha verimli geçirebilmek adına yapılması gereken çalışmalar önem arz etmektedir.

2.1.3 Öğretmen Yeterlikleri

Öğretmenlik özel uzmanlık bilgisi ve becerisi gerektiren bir meslektir. Saygınlığı birçok ülke ve kültürde kabul gören, doğrudan insanla ilgilenen bir meslek olan öğretmenlik, yalnızca kazanç getiren bir iş olarak değil kutsal bir meslek olarak algılanmaktadır. Şişman (2001), toplumda model olarak görülen öğretmenleri, insan davranışının mimarı, insan mühendisi, kişilik biçimlendiren bir sanatkar olarak tanımlamıştır [21].

Öğretmenlik teori ve pratiğin iç içe olduğu bir meslektir. Bu nedenle yetkin bir öğretmenin özelliklerinin neler olacağı konusunda herkesin uzlaşabileceği kesin standartlar yoktur. Ancak literatür incelendiğinde öğretmenlerin sahip olmaları gereken yeterlikler ve özelliklerle ilgili çeşitli araştırmaların yapıldığı ve bunlar sonucunda birçok özelliğin ortaya konulduğu görülmektedir. Çalışmalarda öğretmen adaylarının kişisel ve mesleki yönlerden sahip olmaları öngörülen dört temel yeterlik alanından söz edildiği görülmektedir [22]:

- Alan Bilgisinde Yeterlik: Öğretmenin kendi branşına ilişkin uzmanlık bilgisini ifade etmektedir. Bir öğretmenin sınıfındaki öğrencilere güven verebilmesi için öğreteceği konuya tam anlamıyla hâkim olması gerekir. Başarılı bir öğretim gerçekleştirmek için yeterli konu bilgisine sahip olmak gereklidir.

- Pedagojik Formasyona İlişkin Yeterlik: Öğretimin ön koşulu öğreticinin alanına hâkim olmasıdır. Ancak bir öğreticiye öğretmen diyebilmemiz için alan bilgisi yanında pedagojik formasyon bilgisine de sahip olması gereklidir. Pedagojik formasyon, öğretmenlerin öğrencilerinin gösterdiği özelliklerin farkında olması ve neyi nasıl öğretecekleri konusunda sahip olmaları gereken bilgi ve becerileri kapsamaktadır.
- Genel Kültür Alanında Yeterlik: İyi bir öğretmenin disiplinler arası bağlantıyı kurabilmesi için kendi alan bilgisi yanında farklı alanlar ve konularda da belli bir birikimi olması gerekmektedir. Bu birikimin kapsamına hem diğer ders bilgileri hem de güncel bilgiler girmektedir.
- Etik Değerler Açısından Yeterlik: Her meslek grubunda olduğu gibi öğretmenlerin de hem mesleklerine hem de insanlara ilişkin bazı değerleri baz alarak uymaları gereken ahlaki ilkeler bulunmaktadır. Bu ilkelere bağlılığın aynı zamanda mesleğe olan bağlılığın temel ölçütlerinden birisi olduğu söylenebilir [22], [23].

Pek çok gelişmiş ülkenin öğretmen yetiştirme sistemlerinde yapılan değişiklikler dikkatle incelendiğinde, en önemli boyutun öğretmen yetiştirme etkinliklerinde sınıf içi kuramsal boyutun azaltılarak okullarda geçen uygulama boyutunun önemli ölçüde artırılması olduğu dikkati çekmektedir [17]. Bunun en temel nedeni, uygulama derslerinin öğretmen yeterliklerinin bizzat çalışma ortamında gözlemler ve tecrübelerle kazanılmasına fırsat vermesidir. Ancak öğretmenlik mesleği sürekli değişim ve gelişime ayak uydurmayı gerektirir. Gerçekten yeterli bir öğretmen olabilmek için hem yukarıda belirtilen kategorilerdeki bilgi ve becerilere sahip olmak hem de beliren ihtiyaçlar ve yeni eğitsel-öğretimsel uygulamalar karşısında değişim ve adaptasyon gösterebilmek gerekmektedir [1]. Dolayısıyla öğretmenlik uygulaması, öğretmen adaylarına hem mesleki tecrübe kazandırması hem de adayların kendilerini ilgili yeterlikler bakımından hazır hissetmelerini sağlaması bakımından önemlidir. Çünkü değişim gösterebilmek için kişinin önce kendini yeterli hissetmesi gerekmektedir. Bu durumda ortaya öz-yeterlik kavramı çıkmaktadır. Öğretmenlik yeterliklerine sahip olma ve bunu

geliştirmede temel güdüleyici faktör öğretmenin öğrencilerine faydalı olduğuna inanmasıdır.

2.1.4 Öğretmen Öz-Yeterliği

Bandura (1977), hayat boyunca kazanılan deneyimlere bağlı olarak, insanların zorluklarla mücadele etme yeteneklerine ilişkin özel inançlar geliştirdiklerini ve sahip oldukları öz-yeterlik geliştikçe davranış değiştirmenin de kolaylaştığını belirtmiştir. Bu yüzden kişinin sahip olduğu yeterlik inancının, bir davranışın başarı ile yapılmasında etkin ve yönlendirici bir rolü olduğu söylenebilir [24]. Öz-yeterlik bireyin yeni karşılaştığı durumlarda hareketlerini düzenleme ve uygulama becerilerine ilişkin kişisel yargıları ve davranışsal tepkisidir [25].

Öğretmen öz-yeterliği kavramı ise, öğretmenlerin motivasyonu düşük ve zor öğrenen öğrenciler de dahil olmak üzere, öğrencilerin öğrenme ürünlerini olumlu etkileyebilecek kapasiteye sahip oluşlarına dair yargılarıdır [26]. Tschannen-Moran ve Woolfolk Hoy (2001), öğretmen öz-yeterliğini “bir öğretmenin öğrencilerini beklenen sonuçlara ulaştırma konusunda kendi yeteneğine ilişkin inancı” olarak tanımlamıştır [27]. Guskey ve Passaro (1994) tarafından “öğretmenlerin, öğrencilerine etkili bir eğitim-öğretim verme konusundaki kendilerine güven duymalarına ilişkin inançları”; Ashton tarafından ise “öğretmenlerin öğrencilerinin performanslarını etkileme kapasitelerine olan inançları”, olarak tanımlanmıştır [28].

İnsan davranışını açıklamak için kullanılabilen Bandura' nın öz-yeterlik kuramı, birer “*davranış değiştirme mühendisi*” olan öğretmenlerin, öğretmenlik yeterliklerini yerine getirebilmeye ilişkin inançlarının hangi düzeyde olduğunu ortaya çıkarmada kullanılabilir. Böylece öğretmenlik görev ve sorumlulukları ile ilgili davranışlarını tahmin etmede ve bireylerin gelişimini etkileyen öğretmen davranışlarının anlaşılmasında ve geliştirilmesinde önemli bilgiler elde edilebilir [24].

Öz-yeterlik inancının yüksek oluşu zorluklar karşısında çaba sarf etmeyi, başarıyı, kariyeri ve etkinliği teşvik edici bir rol oynamaktadır. Yüksek öz-yeterliğe sahip bireyler daha disiplinli çalışmakta, farklı öğrenme deneyimleri aramakta, zorluklar karşısında dayanıklılık ve başarı göstermeye eğilimli olmaktadır [29]. Araştırmalar düşük öz-yeterliğe sahip öğretmenlerin zorluklar karşısında çözüm üretmediğini ve öğrencilerinden giderek uzaklaştığını, öğretmen-merkezli dersler işledikleri ve derslerini sınıfta genellikle ders kitaplarındaki metinleri okuyarak sürdürdüklerini göstermektedir. Yüksek öz-yeterliğe sahip öğretmenler ise farklı çözüm yolları üretmeye, öğretim uygulamalarında farklı öğretim yöntemleri kullanmaya, öğrenci-merkezli bir öğretim yürütüp, yaptıkları uygulamalarda teknoloji ve eğitsel araç-gereç kullanmaya eğilimlidirler [30].

Öğretmen öz-yeterlik inancı ve öğrenci başarısı arasındaki ilişki birçok araştırmacı tarafından incelenmiş ve öğretmen öz-yeterliğinin öğrenci başarısını ve tutumunu olumlu olarak etkilediği belirlenmiştir [24]. Gibson ve Dembo (1984) ve Tschannen-Moran ve Hoy (2001), öğretmen öz-yeterliklerinin, öğretmenin yeni fikirlere açık olmasında, öğretmeye yönelik olumlu tutumlar geliştirmesinde ve sınıf içi davranışlarını düzenlemesinde etki sahibi olduğunu saptamışlardır [24].

Enochs ve Riggs (1990), California Kansas' ta 212 hizmet öncesi öğretmen üzerinde yaptıkları araştırmada, öğretmen yetiştirme programlarında öğretmen adaylarının davranışlarını geliştirmek üzere öğretmenlik öz-yeterliklerini artırıcı çalışmalar yapılmasının önemli olduğunu belirtmişlerdir. Aynı zamanda bu öğretmenlerden öz-yeterlik inancı yüksek olanların, sınıflarında sorgulama yaklaşımlarını kullanmaya ve öğrenci merkezli bir ortam oluşturmaya yatkın oldukları ve bu öğretmenlerin öğrenme güçlüğü çeken öğrencilerin sorunlarını çözmeye başarıya ulaştıkları ve öğrencilerinin gelişim düzeyleriyle ilgili daha çok bilgiye sahip olduklarına inandıkları sonucuna ulaşmışlardır [31].

Türkiye' de öğretmenlik öz-yeterlikleri ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde, öğretmen adaylarının öz-yeterliklerini belirlemeye yönelik çalışmaların fazla olduğu görülmektedir. Çalışmalarda genellikle demografik değişkenler ve öz-yeterlik inancı ilişkisi ve yeni öz-yeterlik ölçeklerinin geliştirilmesi

üzerine araştırmalar yapılmıştır [24], [32], [33], [34]. Ancak öğretmenlik öz-yeterliklerini geliştirmek adına yapılması gereken çalışmalardan ve alınması gereken önlemlerden bahseden araştırmalar yok denecek kadar azdır.

Küüküylmaz ve Duran tarafından 2006 yılında yapılan araştırma öğretmen eğitiminde uygulamaların önemini gözler önüne sermektedir. Araştırmada Anadolu Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği 4. Sınıf öğrencilerinin fen öğretimine yönelik öz-yeterliklerinin yükseltilmesi için neler yapılabileceğine ilişkin görüşleri alınmıştır. Öğretmen adaylarının çoğunluğu öz-yeterliklerinin geliştirilmesi için daha fazla uygulama yapmalarının önemli olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmen adayları, okul uygulamaları derslerinde geçirdikleri zamanın öz-yeterliklerine olumlu katkıda bulunacağına inanmaktadırlar [26].

Öğretmen öz-yeterliğinin öğretmenlerin verimli, yeniliklere açık, kendilerini geliştirmeyi bilen eğitimciler olmasındaki payı büyüktür [35]. Bu nedenle öğretmen öz-yeterliğini geliştirme amacıyla yapılacak çalışmalar önem kazanmaktadır. Nitelikli öğretmen yetiştirmeye yönelik uygulamaların geliştirilmesinde uygulama dersleri büyük öneme sahiptir. Çünkü öğretmen adaylarının görevlerini başarıyla yerine getirmeleri konusunda öz-yeterlik algıları, kendilerine güven duymaları ve kendi yeteneklerini görmeleri bu dersler sayesinde gerçekleşmektedir. Bu derslerde uzmanların yorumlarına ve dönütlerine başvurmak, öğretmen adaylarının kendilerini ve diğer adayları değerlendirebilecekleri öğretim ortamları oluşturmak öğretmenlik öz-yeterliklerinin geliştirilmesi açısından önemlidir.

Yorum yapabilme, çoklu etkileşim ve farklı deneyimleri gözleme olanakları uygulama derslerine entegre edildiğinde; öğretmenlik öz-yeterliklerini geliştirici öğrenme ortamları oluşturulabilir. Bu açıdan bakıldığında Web 2.0 teknolojilerinin ve dijital videoların uygulama derslerinde kullanılması öğretmenlik öz-yeterliklerinin geliştirilmesine katkı sağlayabilir. Web 2.0 teknolojileri sayesinde sosyal, işbirlikçi, yüksek etkileşim ve iletişimin hâkim olduğu ortamlarda öğrenme deneyimleri kazanılabilir.

2.2 Web 2.0 Teknolojileri

2.2.1 Web 2.0 Kavramının Tanımı

Web 2.0 kavramı ilk olarak 2004 yılında O'Reilly ve MediaLive International adlı iki Amerikan şirketinin düzenlemiş olduğu konferansta dile getirilmiştir. İnternetin geleceği ve gelişimini konu edinen bu konferansta Web' in geliştirilen uygulamalarla daha önce hiç olmadığı kadar önemli bir noktaya geldiği ve sürekli bir gelişim içinde olduğu vurgulanmıştır. Sonuç olarak Web 2.0 kavramı mevcut bir teknolojiyi değil sınırları belli olmayan bir olguyu tanımlamak amacıyla kullanılmıştır [36].

Web 2.0 kavramının tam açıklamasının ne olduğu üzerine çeşitli tartışmalar sürdürülmüş, birçok teknoloji araştırmacısı bu kavramın manasını sorgulamıştır. Başlarda bazı çevreler tarafından yanlış bir şekilde; Web' in sadece kullanıcı ara yüzündeki şekilsel değişimler olarak algılanmıştır. Web 2.0' ın yeni ve anlamsız bir pazarlama tanımı olduğunu düşünenlerin yanı sıra bu kavramı Web' de yeni bir devrim ve bir ilim olarak kabul edenler de olmuştur [36].

O'Reilly (2004) tarafından ortaya atılmasından sonra Web 2.0, farklı yazarlar ve farklı bakış açıları (Siemens (2008), Zimmer (2007), Alexander (2006)) tarafından da tanımlanmıştır [37]. Tüm tanımlamalarda ortak olan nokta: Web 2.0' ın Web' in sosyal kullanımını kastetmesidir. Bu kullanım insanların işbirliği içinde, aktif olarak kendi içeriklerini yarattıkları, bilgi ürettikleri ve paylaştıkları çevrimiçi bir ortam yaratmıştır.

2.2.2 Web 1.0' dan Web 2.0' a Geçiş

Web 2.0, kullanıcıların içeriklere erişim sağlamaları yanında bu içeriklere özgürce müdahale edebilmeleri fırsatı tanınması nedeniyle Web 1.0' a göre daha etkileşimli bir yapı sunmuştur. Kullanıcılar içeriklerin sadece birer okuyucusu olmaktan çıkıp hem okur hem de yazar oldukları, fikirlerini belirtebildikleri bir

ortama geçmişlerdir. Web 2.0 sayesinde içerikleri başka sayfalarda paylaşmak daha kolay hale gelmiştir. Web 1.0' da insanlar sadece durağan internet siteleriyle etkileşimde bulunabiliyordu. Web 2.0' da bu durum değişerek sürekli güncellenen, dinamik sitelerin kullanıcılar arasında bir köprü vazifesi gördüğü, insan-insan etkileşimli bir yapı oluşmuştur.

O'Reilly (2005) Web 1.0 ve Web 2.0 arasındaki geçiş sürecini aşağıdaki tablodaki örneklerle belirtmiştir [36]:

Tablo 2.1 Web 1.0' dan Web 2.0' a Geçiş Süreci

Web 1.0	Web 2.0
Statik bannerlar.	Sitedeki içeriğe göre reklam gösteren hizmetler (Google AdSense).
Fotoğraflarınızı sadece kendi kullanımınız için depolayabileceğiniz hizmetler (Ofoto).	Fotoğraflarınızı milyonlarca kullanıcı ile paylaşabileceğiniz hizmetler (Flickr).
Belirli sunucuları kullanarak erişime olanak tanıyan dosya depolama servisleri (Akamai).	Kullanıcıların başka kullanıcıların bilgisayarlarındaki içerikleri indirmelerine olanak tanıyan servisler (Bittorrent).
Belirli listelerden mp3 indirmenizi sağlayan web siteleri (mp3.com).	Şarkı ya da şarkıcı adını aratarak farklı platformlardan mp3 indirmenizi sağlayan servisler (Kazaa, Napster, Emule vb.).
Ansiklopedik bilgi içeren siteler (Britannica Online).	Ansiklopedik bilginin kullanıcı katkılarıyla aşamalı bir şekilde oluşturulduğu siteler (Wikipedia).
Kişisel web sayfaları.	Bloglar.
Akılda kalıcı domain adları seçmek.	Arama motorlarına uygunluğa dikkat etmek.
Reklamlarda sayfa görüntüleme sayısının önemli olması.	Reklamlara tıklama sayısının önemli olması.
İçerik yönetim sistemleri.	Wikiler.
Klasör tabanlı dizin yapıları (taxonomy).	Anahtar kelime tabanlı etiket yapıları (tagging, folksonomy).

Web 2.0 sayesinde kullanıcılar sahip oldukları bilgileri ve içerikleri hiçbir programlama bilgisi gerekmeksizin dünyadaki milyonlarca kullanıcıyla paylaşma fırsatı bulmuşlardır. İsteyen herkes Web üzerinde bir yayıncı olabileme fırsatına

erişmiştir. Ortak fikirlere sahip insanların bir araya gelmesi kolaylaşmış, işbirliği ve fikir alışverişinin temel olduğu etkileşimli ortamlar oluşmuştur.

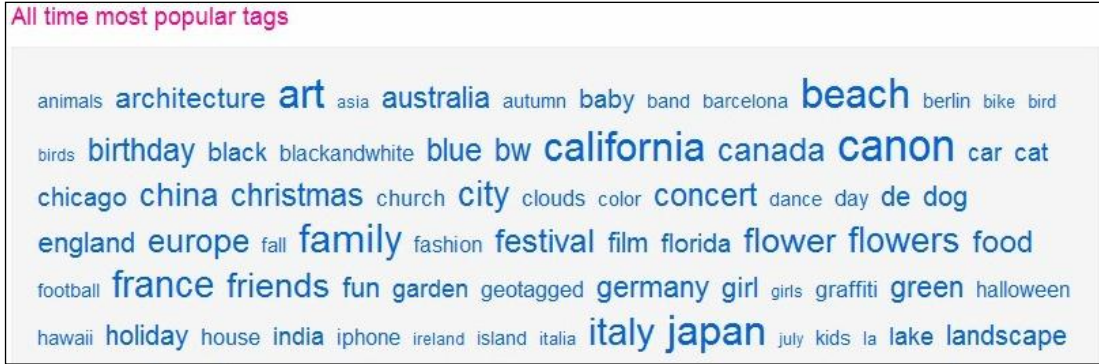
Web 2.0 uygulamalarında kullanıcıların katkısı önemlidir. Uygulamaların içeriklerinin zenginliği kullanıcıların sayısı ile doğru olarak artmaktadır. Kullanıcılar bilgi paylaşımlarıyla veritabanlarının büyümesini ve mevcut bilgilerin faydalı olacak şekilde sınıflandırılmasını sağlamaktadırlar. Daha fazla kullanıcıya hitap etmek önemli olduğundan site yöneticileri tasarım ve kullanım kolaylığı gibi konulara özen göstermektedir. Bu konularda da yine kullanıcı görüşlerine başvurulmakta; kullanıcı testleri ve iletilen isteklerle hatalardan arındırılmış, ihtiyaçlara daha iyi cevap veren hizmetler sunulmaktadır [38].

2.2.3 Web 2.0 Uygulamaları

Web 2.0 çok sayıda yeni uygulamayı da beraberinde getirmiştir ve bu uygulamaların sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Bu uygulamalardan öne çıkanlar arasında: etiketleme ve etiket bulutları, canlı yer imi (RSS), mashup, günlükler (bloglar), wikiler, multimedya paylaşımı ve sosyal ağlar örnek gösterilebilir.

2.2.3.1 Etiketleme ve Etiket Bulutları (Tagging and Tag Clouds)

Kullanıcılar, web sitelerinin içeriklerinde ilgilerini çeken ya da açıklama gereği duydukları bazı metin ya da kelimelere bağlantı ekleyerek farklı sayfa ya da sitelere yönlendirme yapabilirler. Bu işleme etiketleme adı verilmektedir. Etiketlenen bu anahtar kelimeler kullanım sıklıklarına göre etiket bulutları içinde gösterilir. Bu şematik gösterimde en sık kullanılanlar daha büyük puntolarla veya farklı renklerle vurgulanırlar. Bulut içerisindeki kelimeler o anda sitede bulunan kullanıcıların ilgilendikleri içeriğe değişim gösterir. Kullanıcılar bulut üzerindeki etiketlere tıklayarak popüler konulara daha çabuk erişim sağlarlar. İlk olarak Flickr sitesi tarafından kullanılmaya başlanmıştır [39].

Şekil 2.2 Flickr Sitesine Ait Bir Etiket Bulutu Örneği

2.2.3.2 Canlı Yer İmi (Real Simple Syndication – Rich Site Summary)

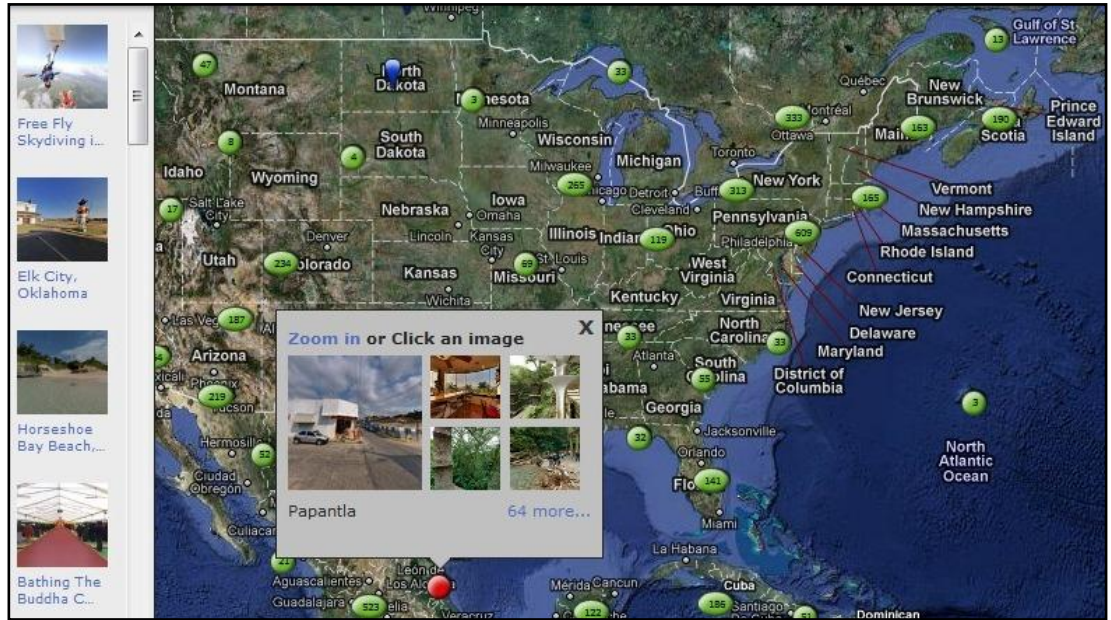
Canlı yer imi sık kullanılan adıyla RSS, web sitelerinin içerik güncellemelerini tek bir ortamdan topluca takip etmeyi sağlayan bir içerik besleme yöntemidir. RSS desteği sunan sitelere abone olduğunda çeşitli tarayıcılar ya da programlar sayesinde siteye erişmeden güncellemelerin görülmesini sağlamaktadır. İlk olarak Netscape firması tarafından kullanılmaya başlanmıştır. RSS desteği sağlayan sitelerde genellikle turuncu butonlarla servise bağlantı kurulmuştur (Bkz. Şekil 2.3) [40], [41].

Şekil 2.3 RSS İkonu ve Bağlantı Butonu Örnekleri

2.2.3.3 Mashup

Mashup, birbirinden bağımsız web uygulamalarının alınarak farklı bir web sitesi üzerinde birleştirilip kullanılmasını sağlayan bir ara yüz yaklaşımıdır [42]. Örneğin; bir fotoğrafçı fotoğraflarını aboneleri olduğu bir web albümü sayesinde doğrudan kendi sitesinde görüntüleyebilir. İsterse harita hizmeti sunan bir servisle bu fotoğrafları birleştirerek, harita üzerinden fotoğrafların çekildikleri yerlerle ilgili bilgileri de ziyaretçilerine aktarabilir.

Şekil 2.4 Harita Üzerinden Fotoğraflara Erişim İmkânı Veren Bir Mashup Örneği

2.2.3.4 Günlükler (Bloglar)

Günlükler ya da yaygın kullanım adıyla bloglar, insanların günlüklerini tutabildiği, düşüncelerini ve yorumlarını yazdıkları web siteleridir. Teknik bilgi ve beceri gerektirmeden kolayca oluşturulabilmeleri sayesinde yavaş yavaş kişisel sitelerin yerini almaya başlamışlardır. Bloglarda girdiler en yeniden en eskiye olacak şekilde ters biçimde yayınlanır. Kullanıcı isterse girdileri ziyaretçilerin yorumuna açabilir. Farklı sitelerin sundukları hizmetlerden yararlanarak bloglarda metin

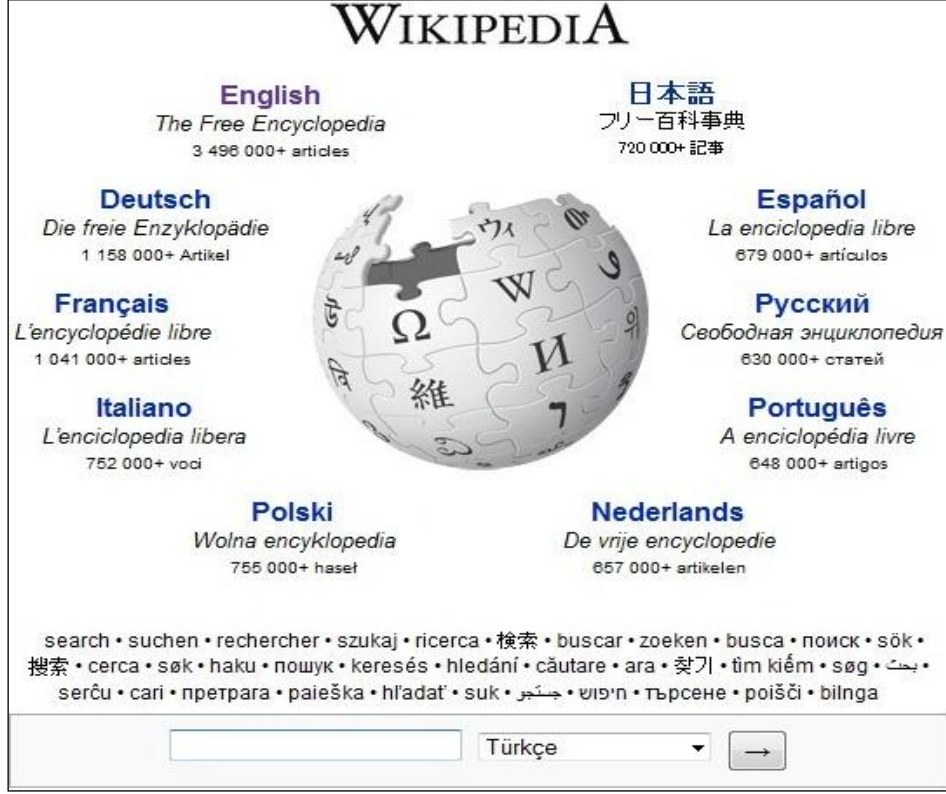
yanında medya ve bağlantı paylaşımı yapılabilir. Genellikle metin ağırlıklı olabilecekleri gibi farklı medyalar için özelleşmiş bloglar olabilir. Örneğin; fotoğraf paylaşımı için photoblog, videolar için videoblog veya vlog, ses dosyası paylaşımı için podcast gibi özelleşmiş bloglar bulunmaktadır [43].

Şekil 2.5 Bir Öğretmenin Wordpress Sitesi Üzerindeki Blogundan Ana Sayfa Görünümü

2.2.3.5 Wikiler

Wikiler basit ama güçlü, web tabanlı işbirlikçi yazarlık sistemleridir [43]. İsteyen herkesin yeni bir makale eklemesine ya da mevcut makaleleri düzenlemesine olanak tanır. Kullanıcılar aynı zamanda makalelerdeki değişiklikleri takip edebilirler. Kullanıcılar tarafından içeriği oluşturulan bir çevrim içi ansiklopedi olan Wikipedia (<http://en.wikipedia.org>) yaygın olarak kullanılan bir wikidir.

Şekil 2.6 Wikipedia Sitesinin Ana Sayfa Görünümü

2.2.3.6 Multimedya Paylaşımı

Web 2.0 teknolojileri sayesinde kullanıcılar bilgilerini metin olarak paylaşmanın yanı sıra fotoğraflarını, videolarını ve ses dosyalarını da paylaşma imkanına eriştiler. Ses ve görüntüleme aygıtlarının ucuzlamasıyla milyonlarca insan kendi medyasını yaratıp yayınlamaya başladı. Multimedya paylaşımının artmasıyla sadece paylaşım için özelleşmiş sitelerin sayısı da artmaya başladı. Bunlar içinde en bilinenleri Youtube (video), Flickr (fotoğraf) ve Odeo (podcast) siteleridir [40].

2.2.3.7 Sosyal Ağlar

Web 2.0 teknolojileri sayesinde internet dünyası durağan ve kontrolcü olmaktan çıkıp dinamik, etkileşimli ve daha özgür bir platforma dönüşmüştür. Bu özgür platform kullanıcıları da kendilerini özgür hissedecekleri, kendileri gibi düşünen, aradıkları bilgilere ulaşabileceklerine inandıkları gruplara üye olmaya

itmiştir. Bu gruplaşma isteği sosyal ağların doğmasına zemin hazırlamıştır. Web 2.0 standartlarını kullanarak üretilen teknolojiler arasında paylaşımın ve etkileşimin en önemli etkinlik olduğu ortamlar sosyal ağlardır. Sosyal ağlar kullanıcıların diğer kullanıcılarla web üzerinde kaynakları paylaşabildikleri ve ilişkiler kurdukları çevrim içi topluluklardır [44]. Sosyal ağ siteleri 21. yüzyılın en çok dikkat çeken teknolojik araçlarından birisidir. Şu anda dünya üzerinde en çok ziyaretçi çeken sitelere bakıldığında sosyal ağların üst sıralarda yer aldığı görülmektedir [45].

İlk olarak 1997 yılında Six.Degrees.com sosyal ağının kurulmasının ardından bunu Livejournal, Friendster, Myspace gibi popüler sosyal ağlar izlemiştir. Son olarak 2004 yılında kurulan Facebook çok kısa zamanda büyük bir kullanıcı popülasyonuna ulaşmıştır [46].

Facebook'u diğer sosyal ağlara göre bu kadar popüler yapan nedenlerin başında birçok uygulamayı tek çatı altında birleştirmesi gelmektedir. Sitenin kendine ait tanımlaması; Facebook'un insanların arkadaşları, aileleri ve iş arkadaşlarıyla etkin bir şekilde bilgi paylaştıkları ve iletişime geçtikleri bir hizmet olduğu yönündedir [47]. Burada sözü edilen bilgi paylaşımı ve iletişim, sitenin sunmuş olduğu çok sayıda hizmeti kapsamaktadır. Facebook kullanıcılara, iletişime geçmelerini, bilgi paylaşımlarını, fotoğraf albümü ve arkadaş listesi oluşturmalarını, sosyal ilgi gruplarına katılmalarını ve birçok çevrim içi oyuna ulaşmalarını sağlayan kişiselleştirilebilir bir profil sunmaktadır [48]. Facebook şu anda 500 milyonu aşkın aktif kullanıcıya hizmet vermektedir ve bu kullanıcılar sitede her ay ortalama 700 milyar dakika harcamaktadır [49].

2.2.4 Web 2.0 Teknolojilerinin Eğitimde Kullanılması

Web 2.0 teknolojilerinin insanlara iletişim ve bilgi paylaşımı yönünden sunduğu olanakları eğitim ortamlarında kullanmak birçok avantajı da beraberinde getirecektir. Grosbeck (2009) bu avantajları şöyle sıralamıştır [37]:

- Eğitim maliyetlerinin azaltılması,

- Seçilen teknolojilerin sağladığı esneklik,
- Zaman ve mekandan bağımsız olarak bilgiye kolay ve hızlı erişim sağlanması,
- Çok çeşitli Web 2.0 uygulamasının öğrenme – öğretme etkinliklerine entegre edilebilmesi,
- Sosyal servisler sayesinde bilgiye ve işbirliğine kolay erişim imkanı,
- Kimlik doğrulama sayesinde kullanıcıların kaynaklara erişiminin kontrol altında tutulabilmesi,
- Birikmiş deneyimleri ve kaynakları paylaşabilme,
- Herhangi bir platforma bağımlı olmamak (internet bağlantısı ve internet tarayıcısı olan bir bilgisayar yeterlidir),
- Kolay kullanım sağlaması (internet kullanımı için gereken minimum becerilere sahip olmak yeterlidir),
- Uzun süreli kullanımlara uygunluk,
- Bilginin aranması ve düzenlenmesindeki işbirliği sayesinde harcanan enerji ve zamanın azaltılması (etiketleme ve RSS uygulamalarının sağladığı katkılar),
- Yeni teknolojilerin çeşitliliği nedeniyle kullanılan yöntemler ve öğretici uygulamaların sayısındaki artış,
- Mevcut yöntemleri kullanarak öğretim uygulamalarını test edebilme imkanı,
- Öğretimsel dijital medya içeriklerini kolayca yaratabilmek (videocast, podcast vb.)

Web 2.0' ın getirmiş olduğu uygulamalar birçok eğitimsel amacın gerçekleştirilmesinde kullanılabilir. Bu uygulamaların hangi amaçlarla kullanılabileceğine dair örnekler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir [37]:

Tablo 2.2 Web 2.0 Uygulamalarının Eğitimsel Kullanımlarına Örnekler

Web 2.0 Uygulamaları	Eğitimsel Kullanımı
Bloglar	<ul style="list-style-type: none">• Gerçek zamanlı yazım uygulamaları (günlük tutma, deneyimleri paylaşma vb.) yapılabilir.• Öğretmen – öğrenci ve öğrenci – öğrenci arasında hızlı dönütler verilebilir.• Öğrenciler birbirlerinin bloglarından öğrenme deneyimleri kazanabilir.• Verilen ödev ve görevler bloglar üzerinde kolaylıkla güncellenebilir.• Yorumlar sayesinde öğrenciler birbirlerine yardımda bulunabilir ve farklı sorulara farklı bakış açılarından cevaplar alabilirler.
Wikiler	<ul style="list-style-type: none">• Fikirleri paylaşmada ve içeriği düzenlemede, kullanıcılar ve öğrenci gruplarıyla işbirliği yapabilir.• Öğrenci projelerinde kullanılabilirler.• Bir tanıtım aracı olarak (e-portfolio gibi) kullanılabilirler.• Öğrenci grupları araştırma projelerini wikiler üzerinden yürütebilirler.• Öğrenciler tarafından işbirliği ile yazılmış bir kitap ya da dergi oluşturulabilir.• Sınıf için bir tartışma ve müzakere alanı oluşturulabilir.• Web araştırmaları için kaynakların toplanıp düzenli bir şekilde depolandığı bir alan olarak kullanılabilir.

Tablo 2.2 (Devamı)

Resim / Fotoğraf Paylaşımı	<ul style="list-style-type: none">• Sınıfta daha önce kullanılan resim ya da fotoğraflar paylaşılabilir, üzerlerine notlar ve yorumlar eklenebilir.• Paylaşılan fotoğraflarla bir sunum hazırlanabilir.• Sınıfta kullanmak üzere, fotoğrafların çekildikleri yerler ve olaylarla ilgili bilgilere etiketler sayesinde ulaşılabilir.• Öğrenci sunumları için dünyanın farklı yerlerindeki kullanıcılardan dönüt alınabilir.• Öğrencilerin istedikleri zaman erişebilecekleri bir görsel materyal deposu oluşturulabilir.
Video Paylaşımı	<ul style="list-style-type: none">• Öğretmenler kendi başlarına ya da öğrenciler ile birlikte kendi öğretimsel videolarını çekip paylaşabilirler.• Video paylaşım sitelerinden çok sayıda öğretici videoya ulaşılabilir.
RSS Kullanımı	<ul style="list-style-type: none">• Öğretim ortamlarında zaman tasarrufu ve güncel bilgiler sayesinde profesyonel içerik gelişimi sağlar.• Erişimi zor kaynaklardan bilgi akışı sağlanabilir.
Sosyal Ağlar	<ul style="list-style-type: none">• Sosyal medya ve kişisel öğrenme uygulamalarını bir çatı altında toplar.• Bağlantılar sayesinde grupların diğer öğretimsel Web 2.0 uygulamalarına tek bir kaynaktan ulaşmalarını sağlar.

2006 yılında Graham Glass adında bir İngiliz girişimci tarafından kurulan www.edu20.org sitesi Web 2.0 teknolojilerinin eğitimsel kullanımına güzel bir örnektir. Site, öğrencilerin, velilerin ve öğretmenlerin kayıt olarak herkesin öğrenebileceği ve öğretebileceği bir ortam olarak tasarlanmıştır. Öğrenciler site üzerinden öğretmenlerinin açmış oldukları derslere katılmakta ve veliler öğrencilerin katılım ve başarı durumunu site üzerinden takip edebilmektedirler. Sistemin temel amacı öğretmenler ve veliler arasındaki işbirliğinin artırılarak öğrencilerin yaşadığı zorlukları belirlemek, velilerin öğrencilere destek olmasını sağlamaktır. Bu şekilde öğretmen-öğrenci-veli etkileşiminin sağlanarak öğrenmeyi olumsuz etkileyen durumların belirlenmesi ve bunlara karşı önlemlerin alınması amaçlanmıştır. Etkileşimi sağlamak adına kullanıcıların multimedya paylaşımında bulunabilecekleri,

sohbet edebilecekleri, yorumlarda bulunabilecekleri uygulamalar sisteme entegre edilmiştir [50].

Dumlupınar (2007) tarafından oluşturulan Akademist adındaki içerik paylaşma sitesi de Web 2.0 standartlarına uygun olarak tasarlanmıştır. Tez çalışması için kurulan prototip site, kullanıcıların proje, makale, tez ve araştırma raporu gibi içerikleri paylaşmalarına ve yorumlamalarına olanak tanımaktadır. Bir ödev sitesinden farklı olarak sitede içerik paylaşımı ve geliştirilmesi tıpkı wikiler gibi gönüllülüğe dayalıdır. Kullanıcılar birbirlerinin paylaştığı içeriklerden öğrenme deneyimleri kazanabilmekte, bu paylaşımlar hakkında özgür tartışmalar yürütebilmektedir. Mevcut içeriklerin kullanıcıların istekleri doğrultusunda geliştirilmesi mümkündür. Site kullanıcıların farklı platformlardan video ve ses dosyası paylaşmalarına ve bu paylaşımlar hakkında yorum yapmalarına da fırsat vermektedir. Dolayısıyla kullanıcılar işbirlikçi ve etkileşimli bir ortamda hem paylaşılan içeriklerden hem de fikir alışverişlerinden öğrenme fırsatına erişmektedirler [50].

Churchill, 2009 yılında Web 2.0 araçlarından olan blogların öğrenme faaliyetlerini nasıl destekleyebileceğini belirlemek amacıyla bir çalışma yapmıştır. Çalışmada Hong Kong Üniversitesi'nde bilişim teknolojileri eğitimi üzerine öğrenim gören 24 yüksek lisans öğrencisi örneklem olarak seçilmiştir. Öğretim faaliyetlerine blogların entegrasyonu, öğrencilerin ders içeriklerine erişimi ve ders tartışmalarını yürütmeleri bloglar üzerinden sağlanmıştır. Bir yarı dönem boyunca yürütülen uygulama sonunda öğrencilerden elde edilen nitel verilerle blogların etkili birer öğrenme aracı oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle öğrencilerin, arkadaşlarının bloglarını okuyarak, paylaşılan içeriklerle ilgili yorumlarda bulunarak ve yazılan yorumları inceleyerek öğrenme deneyimleri kazandıkları tespit edilmiştir [51].

Moran, Seaman ve Tinti-Kane (2011) tarafından Amerika Birleşik Devletleri'ndeki 3431 öğretim elemanının katılımıyla gerçekleştirilen araştırma, sosyal medya araçlarının eğitimsel kullanımına ilişkin görüşlerin son derece olumlu olduğunu göstermektedir. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının %70' i video ve ses

dosyası paylaşım sitelerinin, blogların ve wikilerin verimli öğretim araçları olduğunu belirtmişlerdir. Bununla birlikte katılımcıların %58' i sosyal medya araçlarının işbirlikçi öğrenmeyi destekleyen önemli öğretim araçları olduklarını ifade etmişlerdir [52].

Vaughan tarafından 2010 yılında yapılan araştırmada Web 2.0 teknolojilerinin derslere entegresinin aktif ve işbirlikçi öğrenme, öğrenci etkileşimi ve akademik başarı üzerine etkisi saptanmaya çalışılmıştır. Araştırma sonunda Web 2.0 araçlarının eğitim ortamında kullanımının özellikle aktif ve işbirlikçi öğrenme faaliyetlerini önemli ölçüde artırdığı tespit edilmiştir [53]. Rosen ve Nelson (2008) da Web 2.0' ın tamamen yeni bir öğrenci jenerasyonu yarattığını savunmaktadırlar. Bu doğrultuda “Eğitim 2.0” adında yeni bir kavramın oluştuğunu belirtmişlerdir. Bu kavramı, “ dijital araçların ve Web 2.0 teknolojilerinin, bilginin oluşturulması ve yapılandırılması amacıyla öğretme-öğrenme faaliyetlerinde kullanımını” olarak tanımlamışlar ve sosyal yapılandırmacı öğrenmeye önemli katkılar sağladığını ifade etmişlerdir [54].

Web 2.0 teknolojileri içerisinde özellikle popüler sosyal ağ uygulaması Facebook' un eğitimsel kullanımının sağlayacağı yararlar birçok araştırmacı tarafından dile getirilmiştir. Bugeja (2006), Munoz ve Towner (2009), Alexander (2008), Sturgeon ve Walker (2009), Mazman ve Usluel (2010), Facebook' un sağladığı sosyal iletişim olanaklarının; hem öğrenci hem de öğretmenlere farklı öğrenme yöntemleri sunduğunu, geleneksel ders sunuş biçimlerine çok çeşitli alternatifler getirdiğini ve öğretim ortamları için gerekli etkileşimi ve işbirliğini önemli ölçüde arttırdığını belirtmişlerdir [55], [56], [57], [58], [59].

Facebook gibi sosyal ağların sağladığı video paylaşımı ve paylaşılan içeriğe yorum yapabilme fırsatı yüksek etkileşimli öğretim ortamları oluşturmayı sağlayabilir. Yapısalcı kurama göre öğrenmenin kolaylaştırılması için gerçek öğrenme ortamına ya da onun sanal bir kopyasına ihtiyaç vardır. Bu öğrenme ortamının, zengin öğrenme kaynakları (araştırma raporları, videolar, gerçek olaylar, nesnelere ya da onların sanal kopyaları vb.) içeren, öğrenenlerin bir araya gelerek birbirlerine sorular sorabildiği, sorunları birlikte çözebildiği, işbirliği içinde

çalıştıkları bir ortam olarak tasarlanması önemlidir. Bu açıdan bakıldığında sosyal ağların sağladığı öğrenme ortamları yapısalcı öğrenme ortamlarına en yakın ortamlardır [60].

Facebook' un eğitim ortamlarında kullanımının hem öğretmenler hem de öğrenciler açısından önemli katkılar ve kolaylıklar sağlayacağı pek çok araştırmacı tarafından dile getirilmektedir. Ancak literatür taramasında bu katkıları istatistiksel çalışmalarla gözler önüne seren araştırmalara rastlanmamıştır. Bununla birlikte bu alanda yapılan betimsel, nitel çalışmalara da oldukça nadir rastlanmaktadır. Pollara ve Zhu tarafından 2011 yılında yapılan araştırma bu çalışmalara güzel bir örnektir. Amerika Birleşik Devletleri' ndeki 11 yükseköğrenim öğrencisinin katılımcı olduğu çalışma kapsamında fakültede verilen derslerin tartışma kısımları Facebook üzerinden yürütülmüştür. Tartışma faaliyetlerine öğrencilerin yanında 30 öğretim elemanı da katılmıştır. Uygulama sonunda öğrencilerin yürütülen süreçle ilgili görüşlerine başvurulmuştur. Öğrencilerin çoğunluğu fakültedeki tartışmalara kıyasla Facebook grup sayfalarındaki tartışmalardan daha fazla öğrenme deneyimi kazandıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler, yürütülen bu çalışmanın projeleriyle ilgili hedeflerine ulaşmada çok yardımcı olduğunu düşünmektedirler. Bununla birlikte öğrenciler, Facebook' taki paylaşımlarına diğer öğrenciler tarafından yorum yapılmasından hoşlandıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca öğretim elamanları ve öğrenciler arasındaki etkileşimin aralarındaki diyalogu güçlendirdiği saptanmıştır [61].

Sosyal ağlarda video paylaşımı ile farklı bireylerin deneyimlerinden ve bilgilerinden öğrenmek mümkündür. Öğrenenler diğer bireylerin davranışlarını gözlemlene ya da kendi davranışlarını dışarıdan görebilme imkanına kavuşmaktadırlar. Bu özellikler göz önüne alındığında; sosyal ağların öğretmenlik uygulamalarında kullanımlarının yarar getireceği söylenebilir. Bandura' nın sosyal bilişsel kuramına göre kişilerin öz-yeterlikleri dört etkene bağlı olarak gelişmektedir:

- Davranışı doğrudan tecrübe etmek,
- Başkalarının aynı tür davranışlarını izlemek,
- Bir otorite tarafından yönlendirme almak,

- Kendi fiziksel ve duygusal durumunu algılamak [62].

Bu etkenler, sosyal ağlarda video paylaşımları üzerinden yürütülen tartışma ortamları ile sağlanabilir. Dolayısıyla öğretmenlik uygulamalarında sosyal ağlar ve video paylaşımı kullanılarak; sosyal bilişsel ve yapılandırmacı öğrenme anlayışlarını buluşturan, öğretmenlik öz-yeterliklerinin geliştirilmesi için gerekli kaynakları sağlayan etkileşimli ortamlar yaratılabilir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde, evren ve örneklem, araştırma süreci, veri toplama araçları ve verilerin analizi konularına yer verilmiştir.

3.1 Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, lisans eğitiminin son sınıfında olan öğretmen adaylarından oluşmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise 2009-2010 Bahar yarıyılında Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü' nde Öğretmenlik Uygulaması dersini alan 10 öğrenciden oluşmaktadır. Öğrencilerin 2 tanesi bayan, 8 tanesi erkektir.

3.2 Araştırma Süreci

Araştırma süreci, Hazırlık Süreci ve Uygulama Süreci olmak üzere iki başlık altında incelenecektir.

3.2.1 Hazırlık Süreci

Araştırma sürecine hazırlık olması ve öğrencilerin teknoloji destekli bir uygulama sürecine uyum sağlamalarını kolaylaştırmak amacıyla 2009-2010 güz yarıyılında öğrencilerin Okul Deneyimi dersi için birer blog oluşturmaları istenmiştir. Öğrenciler, öğretim elemanı ve araştırmacının yönlendirmeleri ile bu bloglarda uygulama okullarında edindikleri deneyimler hakkında günlük tutmuşlardır.

Öğrencilere periyodik olarak, onları düşünmeye sevk eden ödevler verilmiş ve bu ödevlerini bloglarında paylaşmaları istenmiştir. Özet olarak, öğrenciler, Okul Deneyimi dersinin haftalık etkinlikleri hakkındaki yorum ve görüşlerinin yanı sıra rehber öğretmenleri hakkındaki izlenimlerini, okulda karşılaştıkları her türlü zorlukları, öğretmenlikteki ilk deneyimleri ile ilgili görüşlerini, korku ve endişelerini, kaliteli öğretmen yetiştirmeye dair önerilerini bloglarında paylaşmışlardır. Etkinlikler ve ödevler dışında, uygulama okulunda yaşadıkları olayları, eleştirilerini ve duygularını özgürce yazarak bloglarında yayınlamışlardır. Şekil 3.1’ de öğrenci bloglarının ekran görüntülerinden örnekler verilmiştir.

Şekil 3.1 Öğrenci Bloglarının Ekran Görüntülerinden Örnekler

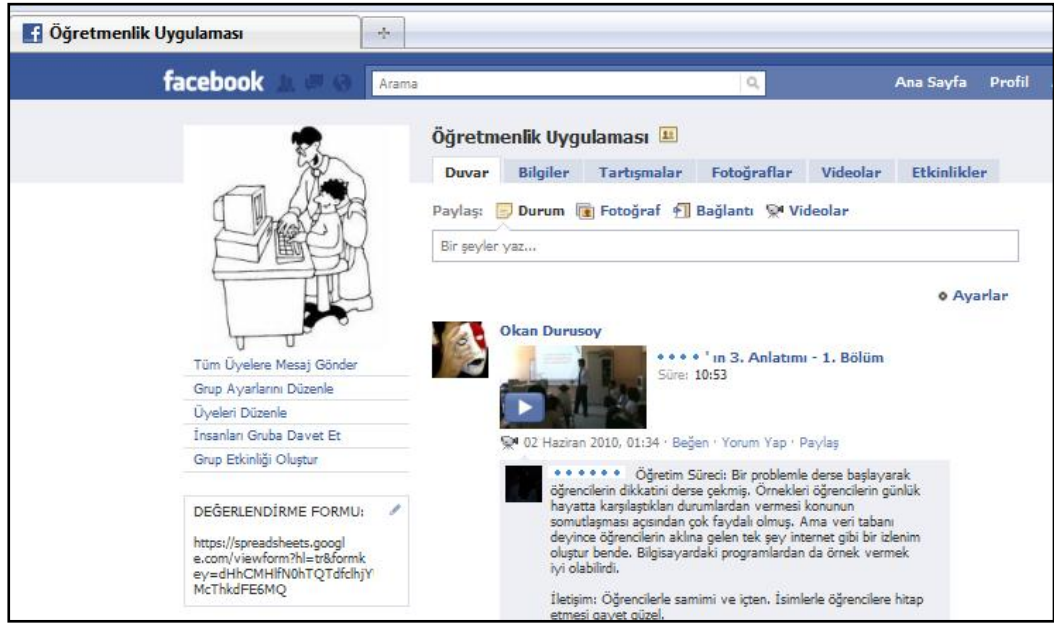
Öğretmen adayları bloglarında paylaştıkları konular hakkında hem çevrimiçi hem de fakültede yüz yüze detaylı olarak tartışmışlardır. Tüm bu blog paylaşımlarının ve tartışmaların amacı öğretmen adaylarının daha detaylı düşünüp yorum yapabilmelerini sağlamaktır. Bu süreç karşılıklı tartışarak farklı deneyimleri görmelerine ve bir farkındalık oluşturmalarına sebebiyet vermiştir. Dolayısıyla bu süreç hem öğretmen adaylarının kendilerini psikolojik olarak öğretmenlik uygulaması sürecine daha iyi hazırlamalarını sağlamış hem de ikinci dönemki araştırma için bir ön çalışma olmuştur. Bir başka deyişle öğretmen adayları bu ön çalışma sayesinde Web 2.0 destekli öğretmenlik uygulamasının nasıl yürütüleceği konusunda bilgi edinmişlerdir.

3.2.2 Uygulama Süreci

Bu süreç, 2009-2010 bahar yarıyılına kapsamaktadır. Facebook ve bütünleşik olarak dijital videoların Öğretmenlik Uygulaması dersinde kullanımı sağlanmış ve araştırma verileri bu süreçte elde edilmiştir.

Öğretmenlik Uygulaması dersinin başında, öğrencilerin öğretmenlik öz-yeterliğini belirlemek amacıyla Tschannen-Moran ve Woolfolk-Hoy (2001) tarafından geliştirilen ve Çapa, Çakıroğlu ve Sarıkaya (2005) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan öğretmenlik öz-yeterlik ölçeği uygulanmıştır. Bu ölçekten elde edilen veriler araştırmanın ilk test verilerini oluşturmuştur [27], [63].

Öğretmenlik Uygulaması dersinin başlamasıyla birlikte her öğretmen adayının gelişmelerinin takip edilebilmesi açısından periyodik olarak (tüm süreç boyunca üçer defa - dönemin başında, ortasında ve sonunda), okullardaki ders anlatımlarının videoları kaydedilmiş ve kaydedilen bu görüntüler Web 2.0 tabanlı bir sosyal paylaşım ağı olan “Facebook” üzerinden paylaşımına açılmıştır. Gizliliği sağlamak amacıyla tüm adaylar araştırmacının açmış olduğu özel “Facebook” grubuna üye olmuşlardır ve bütün paylaşımlar bu grup üzerinden yapılmıştır (Bkz. Şekil 3.2).

Şekil 3.2 Facebook Grubuna Ait Ekran Görüntüsü

Paylaşılan videolar öğretmen adayları, rehber öğretmenler ve öğretim elemanı tarafından izlenmiş ve videolara yorumlar yazılmıştır. Yorumlar yazılırken Tschannen-Moran ve Woolfolk-Hoy (2001) tarafından hazırlanan öğretmenlik öz-yeterlik ölçeğinde yer alan kategorilerden yararlanılmıştır. Bu kategoriler ve kapsadıkları davranışlar süreç başlamadan önce adaylara detaylı olarak açıklanmıştır. Bu kategoriler: öğrenci katılımını sağlama açısından yeterlik, öğretim stratejileri açısından yeterlik ve sınıf yönetimi açısından yeterlik şeklinde sınıflandırılmıştır [27]. Bu kategorilerin seçilmesinin amacı elde edilecek nicel veriler ve nitel veriler arasındaki uyumluluğu sağlamaktır.

Facebook üzerinden ders anlatımlarının izlenmesi ve yorumlanmasındaki temel amaç öğretmen adaylarının birbirlerinin deneyimlerini gözlemleyerek eksik ya da başarılı oldukları noktaları görmelerini sağlamaktır. Hem kendi ders anlatımlarını dışarıdan görme fırsatına erişen hem de arkadaşlarının anlatımlarını izleyen öğretmen adaylarının öz yansıtıcı, eleştirel ve yapıcı düşüncelerini sağlayarak kendi yeterliklerinin farkına varmaları amaçlanmıştır. Öğretmen adayları, kendi videoları hakkında arkadaşlarının yaptığı yorumların yanında, uygulama öğretmenleri ve öğretim elemanının yorumlarını almışlardır. Bu yorumlar onlara ders anlatımları hakkında uzman görüşlerine ve dönütlerine erişme fırsatı vermiştir. Bu sayede

işbirlikçi bir çalışma ortamında hem bireysel hem de grupça çalışarak aşama aşama davranışlarını geliştirme ve yeterliklerini fark etme imkanına kavuşmuşlardır.

Öğretmenlik Uygulaması dersi boyunca her öğrenci için üçer defa video paylaşımı yapılmış, yorumlar yazılmıştır. Öğretmen adayları, uygulama öğretmenleri ve öğretim elemanı olmak üzere üç farklı gruptan yorumlar alınmıştır. Öğretmen adaylarının yorumlarının amacı birbirleri hakkındaki fikirlerini özgürce ifade etmelerini, işbirliği içinde çalışmalarını, yapıcı ve eleştirel düşüncelerini sağlamaktır. Uygulama öğretmenleri ve öğretim elemanının yorumlarının amacı ise öğretmen adaylarını uzman bakış açıları ile yönlendirmektir. Bu yorumlar ölçek tabanlı kategorik uzman görüşleri olduğundan çalışmanın nitel verileri olarak alınmıştır. Bunun yanında fakülte'deki öğretmenlik uygulaması derslerinde öğretmen adayları ve öğretim elemanı arasında bu süreç hakkında görüş alışverişleri ve yapıcı tartışmalar devam etmiştir. Bu süreç tamamlandıktan sonra öğretmen adaylarına öğretmenlik uygulamasının başında uygulanan öğretmenlik öz-yeterlik ölçeği tekrar uygulanmış ve son-test verileri elde edilmiştir.

3.3 Veri Toplama Araçları

Çalışmadaki veriler, öğretmenlik öz-yeterlik ölçeği ve Facebook ortamındaki videolar ve bunlara ait dönüt ve yorumlardan oluşmaktadır.

3.3.1 Öğretmenlik Öz-Yeterlik Ölçeği

Tschannen-Moran ve Woolfolk-Hoy (2001) tarafından geliştirilen öğretmenlik öz-yeterlik ölçeği, Çapa, Çakıroğlu ve Sarıkaya (2005) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. 24 maddeden oluşan “Öğretmenlik Öz-Yeterlik Ölçeği” nin uyarlama çalışması 628 öğretmen adayı üzerinde yapılmış, geçerlik çalışmaları kapsamında doğrulayıcı faktör analizi ve Rasch ölçme modeli kullanılmıştır. Güvenirlik çalışmaları kapsamında ise ölçeğin iç tutarlık katsayıları hesaplanmıştır. Rasch analizi sonucunda ölçek maddelerinin kabul edilebilir uyum değerlerine sahip

olduğu belirlenmiştir. Doğrulamalı faktör analizi sonucunda ise ölçeğin, Tschannen-Moran ve Hoy (2001) tarafından önerilen üç faktörlü yapıya sahip olduğunu destekleyen uyum iyiliği indeksi değerleri bulunmuştur. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları; öğrenci katılımı sağlama alt boyutu için .82; sınıf yönetimi alt boyutu için .84, öğretim stratejileri alt boyutu için .86 ve ölçeğin geneli için .93 olarak bulunmuştur [63]. Ölçek 5' li olarak (yetersiz, çok az yeterli, biraz yeterli, oldukça yeterli ve çok yeterli) derecelendirilmektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 24 (24x1), orta puan 72 (24x3), en yüksek puan ise 120 (24x5)'dir. Bu ölçek çalışmada ön-test ve son-test olarak kullanılmıştır.

3.3.2 Video Yorumları

Facebook' da öğrencilerin ders anlatımlarını izleyen diğer öğrenciler, uygulama öğretmenleri ve öğretim elemanı videolarla ilgili yorumlar yazmışlardır. Bu yorumların öğretmenlik öz-yeterlik ölçeğinde yer alan kategoriler çerçevesinde olmasına dikkat edilmiştir. Öğrenci Katılımını Sağlama, Sınıf Yönetimi ve Öğretim Stratejileri olarak adlandırılan bu üç kategoride şu davranışlar incelenmiştir:

Öğrenci Katılımını Sağlama kategorisi:

- Öğrenci merkezli ders işleme
- Tüm öğrencilere ulaşma
- Eleştirel düşünmeyi sağlama
- Motivasyon sağlama ve dikkat çekme
- Yaratıcı düşünmeyi sağlama

Sınıf Yönetimi kategorisi:

- Disiplini koruyabilme
- Sınıfa hakimiyet

Öğretim Stratejileri kategorisi:

- Öğrenci sorularına uygun cevaplar verebilme
- Değerlendirme başarısı

- Öğrenci seviyesine uygun ders işleme
- Farklı değerlendirme yöntemlerini kullanma
- Örnek ve alternatif açıklama sunma
- Uygun öğretim yöntemini seçme
- Farklı öğretim yöntemlerinden yararlanma

İsteyen kullanıcılar kategoriler dışında da yapıcı eleştirilerde bulunma konusunda özgür bırakılmışlardır.

3.4 Verilerin Analizi

Araştırmada hem nicel hem de nitel veri analizi kullanılmıştır. Öğretmenlik öz-yeterlik ölçeğinden elde edilen veriler araştırmanın nicel verilerini, dijital videolar ve bunlara ait yorumlarından elde edilen veriler ise nitel verileri oluşturmaktadır.

Nicel verilerin analizinde istatistiksel veri analiz yazılımı SPSS 16 kullanılmıştır. Örneklem sayısının ($n=10$), 30' dan az olması ve değerlerin normal dağılıma sahip olmaması sebebiyle "t-testi" nin parametrik olmayan karşılığı "Wilcoxon Uyumlu Çiftler İşaretli Sıralar Testi" kullanılmıştır. Öğretmenlik öz-yeterlik ölçeğinin ön-test ve son-test verilerinden elde edilen toplam puanlar analiz edilmiş ve aralarında istatistiki açıdan anlamlı bir fark olup olmadığı incelenmiştir.

Nicel sonuçları nitel verilerle desteklemek ve uzman görüşlerine başvurmak amacıyla öğretim elemanının ve uygulama öğretmenlerinin video yorumları incelenmiştir. Bu yorumlardan elde edilen nitel verilerin analizinde ise içerik analiz yazılımı Atlas.Ti 5.0 kullanılmıştır. Öğretmenlik öz-yeterlik ölçeğinde yer alan kategoriler altındaki davranışların araştırma süreci boyunca gösterdiği değişimler analiz edilmiştir. Veriler analiz edilirken örnekleme katılan öğretmen adaylarının isimlerinin gizliliği için takma ad (pseudonym) kullanılmıştır.

Nitel verilerin analizinde kullanılan kategoriler hem olumlu davranışları hem de olumsuz davranışları tespit etmek amacıyla kullanılmıştır. Dolayısıyla mevcut

olan tüm kodların bir de negatif karşılığı bulunmaktadır. Burada amaç tüm kategorilerde her iki değişimi (negatif ve pozitif değişimleri) görerek öğretmen adaylarının öz-yeterlik gelişimleri hakkında daha tutarlı sonuçlara ulaşabilmektir. Ayrıca her öğretmen adayına ait üç videodaki gelişimler detaylı olarak incelenmiş ve süreç hakkında bilgi toplanmıştır. Analizde, öz-yeterlik testindeki kategorilere uygun şekilde incelenen davranışlar herhangi bir kısaltma yapılmadan doğrudan kod olarak kullanılmıştır. Nitel veri analizi için kullanılan kod listesi Tablo 3.1’ de gösterilmiştir:

Tablo 3.1 Kod Listesi

Olumlu Tespit	Öğrenci Katılımını Sağlama Kategorisi	Olumsuz Tespit
+ →	Öğrenci merkezli ders işleme	← -
+ →	Tüm öğrencilere ulaşma	← -
+ →	Eleştirel düşünmeyi sağlama	← -
+ →	Motivasyon sağlama ve dikkat çekme	← -
+ →	Yaratıcı düşünmeyi sağlama	← -
Olumlu Tespit	Sınıf Yönetimi Kategorisi	Olumsuz Tespit
+ →	Disiplini koruyabilme	← -
+ →	Sınıfa hakimiyet	← -
Olumlu Tespit	Öğretim Stratejileri Kategorisi	Olumsuz Tespit
+ →	Öğrenci sorularına uygun cevaplar verebilme	← -
+ →	Değerlendirme başarısı	← -
+ →	Öğrenci seviyesine uygun ders işleme	← -
+ →	Farklı değerlendirme yöntemlerini kullanma	← -
+ →	Örnek ve alternatif açıklama sunma	← -
+ →	Uygun öğretim yöntemini seçme	← -
+ →	Farklı öğretim yöntemlerinden yararlanma	← -

4. BULGULAR ve YORUM

Öğretmenlik Uygulaması dersinde Web 2.0 teknolojilerinin ve dijital videoların kullanılmasının öğretmenlik öz-yeterliklerine olan etkisinin araştırıldığı çalışmada, analizlerden elde edilen bulgulara bu bölümde yer verilmiştir.

4.1 Öğretmenlik Öz-Yeterlik Ölçeğinden Elde Edilen Ön-Test ve Son-Test Puanlarındaki Değişimin İncelenmesi

Araştırmanın birinci alt problemi olan: “Öğretmen adaylarının, öğretmenlik öz-yeterlikleri ön-test ve son-test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna cevap bulmak amacıyla “Wilcoxon Uyumlu Çiftler İşaretili Sıralar Testi” uygulanmış ve aşağıdaki tabloda belirtilen istatistiksel bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 4.1 Öğretmenlik Öz-Yeterlik Ölçeğinden Elde Edilen Ön-Test ve Son-Test Puanları Arasındaki Fark

		N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	p
Son-Test İlk-Test	Negatif Sıra	1 ^a	2,00	2,00	-2,59	0,009
	Pozitif Sıra	9 ^b	5,89	53,00		
	Eşit	0 ^c				
	Toplam	10				

a: son-test<ön-test, b: son-test>ön-test, c: son-test=ön-test

Analiz sonucunda, 10 öğretmen adayının 9' unun son-test puanlarının ön-test puanlarından büyük olduğu görülmektedir. $\alpha=0,05$ anlamlılık düzeyinde $p=0,009$ olduğundan öğretmenlik öz-yeterlik ölçeğinin ön-test ve son-test sonuçları arasında puanların artışı yönünde anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Bu durum uygulama

sonunda öğretmen adaylarının öğretmenlik öz-yeterliklerinde pozitif yönde önemli bir gelişme olduğunu göstermektedir. Ancak daha önce de belirtildiği üzere; ulaşılan bu bulguların video yorumlarından elde edilen nitel verilerle desteklenmesi önemlidir.

4.2 Öğretim Elemanı ve Uygulama Öğretmenlerinin Video Yorumlarının İncelenmesi

Araştırmanın ikinci alt problemi: “Uygulama sonunda, öğretmen adaylarının ders anlatımlarında gözlemlenebilir, olumlu davranış değişiklikleri meydana gelmiş midir?” sorusuna yanıt bulmak amacıyla video yorumları öğretmenlik öz-yeterlik ölçeğinde yer alan kategoriler baz alınarak Atlas.Ti 5.0 programında kodlanmıştır. Dijital videolara ait metinsel yorumların analizinin geçerliği ve güvenilirliği için iki farklı araştırmacı tarafından ayrı zamanlarda verilerin %20’ lik kısmı paylaşılıp ayrı ayrı kodlamaları yapılmış, daha sonraki karşılaştırmalar ve tartışmalar sonucunda gerekli düzenlemeler yapılmış ve verilerin tekrar kodlanmasının neticesinde araştırmacılar-arası güvenilirlik % 85 olarak bulunmuştur. Yapılan kodlama sonucunda elde edilen veriler, öğretmenlik öz-yeterlikleri ile ilgili davranışların ders anlatımlarında ortaya çıkış sayıları ve uzmanlar tarafından vurgulanma sıklıklarına göre analiz edilmiştir.

Aşağıdaki tabloda, Öğrenci Katılımını Sağlama, Öğretim Stratejileri ve Sınıf Yönetimi kategorileri altında ortaya çıkan olumlu davranışların uzmanlar tarafından video yorumlarında tespit edilme sıklıkları gösterilmiştir.

Tablo 4.2 Uzman Yorumlarında Olumlu Davranışların Tespit Edilme Sıklığı

Olumlu Davranışlar	1. Uygulama		2. Uygulama		3. Uygulama		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Öğrenci Katılımını Sağlama	41	49,4	41	41,8	43	45,3	125	45,3
Öğrenci Merkezli Ders İşleme	15	36,6	10	24,4	7	16,3	32	25,6

Tablo 4.2 (Devamı)

Tüm Öğrencilere Ulaşma	10	24,4	7	17,1	3	7	20	16
Eleştirel Düşünmeyi Sağlama	-	-	3	7,3	3	7	6	4,8
Motivasyon Sağlama ve Dikkat Çekme	15	36,6	21	51,2	30	69,7	66	52,8
Yaratıcı Düşünmeyi Sağlama	1	2,4	-	-	-	-	1	0,8
Sınıf Yönetimi	17	20,5	22	22,5	23	24,2	62	22,5
Disiplini Koruyabilme	4	23,5	7	31,8	12	52,2	23	37,1
Sınıfa Hakimiyet	13	76,5	15	68,2	11	47,8	39	62,9
Öğretim Stratejileri	25	30,1	35	35,7	29	30,5	89	32,2
Sorulara Cevap Verebilme	2	8	3	8,6	1	3,4	6	6,7
Değerlendirme Başarısı	1	4	5	14,3	2	6,9	8	9
Öğrenci Seviyesine Uygun Ders İşleme	7	28	4	11,4	2	6,9	13	14,6
Farklı Değerlendirme Yöntemlerini Kullanma	-	-	-	-	1	3,4	1	1,1
Örnek ve Alternatif Açıklama Sunma	1	4	8	22,8	6	20,7	15	16,9
Farklı Öğretim Yöntemlerine Başvurma	5	20	3	8,6	7	24,1	15	16,9
Uygun Yöntemi Seçebilme	9	36	12	34,3	10	34,5	31	34,8
TOPLAM	83	30,1	98	35,5	95	34,4	276	

Sonuçlara bakıldığında tüm kategorilerdeki olumlu davranışların 3. uygulama sonunda 1. uygulamaya kıyasla %14,5 oranında artış gösterdiği belirlenmiştir. 3. uygulama sonunda “Öğrenci Katılımını Sağlama” kategorisinde %4,9, “Sınıf Yönetimi” kategorisinde %35,3, “Öğretim Stratejileri” kategorisinde ise %16 oranında bir artış olmuştur. Tüm olumlu davranışlar içinde üç uygulama boyunca en sık gözlemlenen davranışlar %45,3 oranında “Öğrenci Katılımını Sağlama” kategorisine; en az gözlemlenen davranışlar ise %22,5 oranında “Sınıf Yönetimi” kategorisine aittir.

Tüm kategorilerde olumlu davranışların 3. uygulama sonunda bir artış gösterdiği tespit edilmiştir. Kodlama sıklığı göz önüne alındığında en çok vurgu yapılan olumlu davranışların “Motivasyon Sağlama ve Dikkat Çekme” kodu altında yer aldığı görülmektedir. Bunu “Sınıfa Hakimiyet” ve “Uygun Yöntemi Seçebilme” kodları takip etmiştir.

1. uygulama ve 3. uygulama arasındaki farka bakıldığında tespit edilme sıklığı bakımından önemli değişimler gösteren davranışlar bulunmaktadır. Ancak bu davranışların öğretmen adaylarının o andaki motivasyonlarına, sınıfta anlattıkları konuya ya da öğrencilerin durumuna göre değişim gösterebileceği unutulmamalıdır. Örneğin; “Sorulara Cevap Verebilme” kodu öğretmen adaylarının öğrencilerin kendilerine yönelttikleri sorulara ne derece doğru ve açıklayıcı cevaplar verdiğini ölçmektedir. Dolayısıyla ders süresince öğrencilerden herhangi bir soru gelmediğinde öğretmen adaylarının bu kod altında yer alan davranışı sergilemeleri mümkün olmayacaktır. Bu durumda öğretmenin sorulara cevap vermede yetersiz olduğunu düşünmek yanlış olacaktır. Benzer şekilde ilk uygulamada hiç sergilenmeyen bir davranış son uygulamada uygun şartlar oluştuğunda ortaya çıkmış olabilir. Böyle bir durumda da öğretmen adayının o davranışı kazandığından ya da büyük gelişim gösterdiğinden bahsetmek doğru olmayacaktır.

Uzmanların, öğretmen adaylarının öğretmenlik öz-yeterliklerine ilişkin görüşlerinde, olumlu davranışların yanında olumsuz davranışların gözlemlenme sıklıkları da önem kazanmaktadır. Çünkü herhangi bir kategoride hem olumlu hem de olumsuz davranışlar beraber artış gösterebilir. Böyle bir durumda olumlu davranış frekansları tek başlarına bir anlam ifade etmeyebilirler. Bu nedenle uzman yorumlarında, öğretmen adaylarının gösterdikleri olumsuz davranışlar da öğretmenlik öz-yeterlik ölçeğinde yer alan kategorilere göre kodlanmıştır. Yapılan kodlama ve analiz sonucunda olumsuz davranışların uygulama süreci boyunca uzmanlar tarafından tespit edilme sıklıkları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir:

Tablo 4.3 Uzman Yorumlarında Olumsuz Davranışların Tespit Edilme Sıklığı

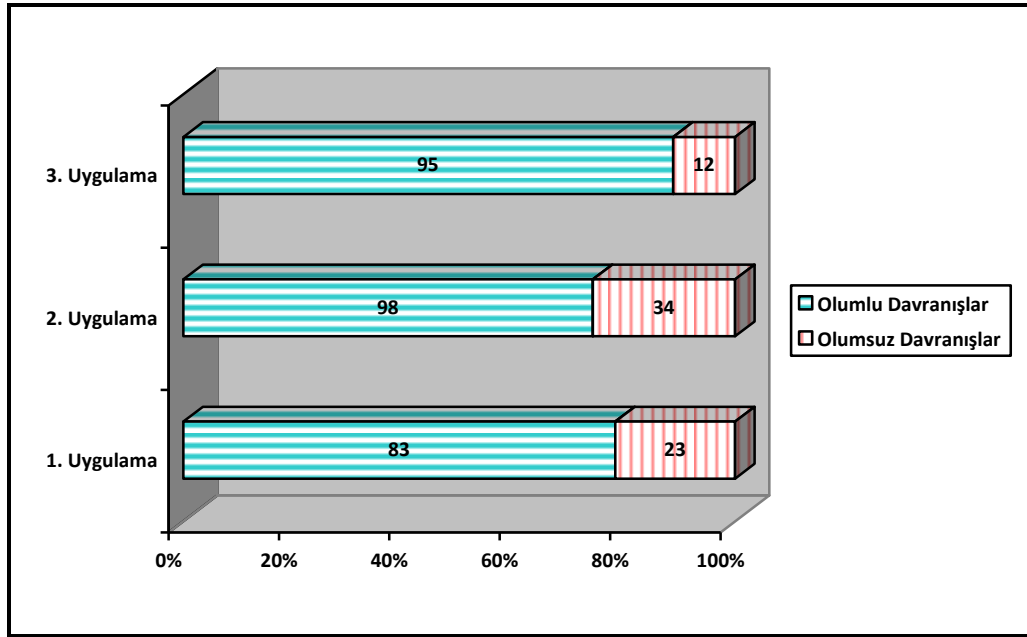
Olumsuz Davranışlar	1. Uygulama		2. Uygulama		3. Uygulama		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	F	%
Öğrenci Katılımını Sağlama	11	47,8	20	58,9	7	58,3	38	55,1
Öğrenci Merkezli Ders İşleme	1	9,1	8	40	2	28,6	11	28,9
Tüm Öğrencilere Ulaşma	6	54,5	3	15	2	28,6	11	28,9
Eleştirel Düşünmeyi Sağlama	-	-	-	-	1	14,2	1	2,6
Motivasyon Sağlama ve Dikkat Çekme	4	36,4	9	45	2	28,6	15	39,5
Yaratıcı Düşünmeyi Sağlama	-	-	-	-	-	-	-	-
Sınıf Yönetimi	7	30,4	8	23,5	4	33,3	19	27,5
Disiplini Koruyabilme	2	28,6	4	50	1	25	7	36,8
Sınıfa Hakimiyet	5	71,4	4	50	3	75	12	63,2
Öğretim Stratejileri	5	21,8	6	17,6	1	8,3	12	17,4
Sorulara Cevap Verebilme	-	-	-	-	-	-	-	-
Değerlendirme Başarısı	-	-	-	-	-	-	-	-
Öğrenci Seviyesine Uygun Ders İşleme	1	20	1	16,7	-	-	2	16,7
Farklı Değerlendirme Yöntemlerini Kullanma	-	-	-	-	-	-	-	-
Örnek ve Alternatif Açıklama Sunma	1	20	2	33,3	1	100	4	33,3
Farklı Öğretim Yöntemlerine Başvurma	-	-	1	16,7	-	-	1	8,3
Uygun Yöntemi Seçebilme	3	60	2	33,3	-	-	5	41,7
TOPLAM	23	33,3	34	49,3	12	17,4	69	

Sonuçlarda olumsuz davranışların gözlemlenme sıklığının 3. uygulama sonunda 1. uygulamaya oranla düştüğü görülmektedir. 3. uygulama sonunda “Öğrenci Katılımını Sağlama” ya ilişkin olumsuz davranışlarda %36,4, “Sınıf Yönetimi” ne ilişkin olumsuz davranışlarda %42,8, “Öğretim Stratejileri” ne ilişkin olumsuz davranışlar da ise %80 oranında bir düşme gözlenmiştir. Toplam olarak

incelendiğinde olumsuz davranışların 3. uygulama sonunda %47,8 oranında düştüğü belirlenmiştir.

Elde edilen sonuçlar öğretmen adaylarının sergiledikleri olumsuz davranışları uygulama sonunda büyük ölçüde terk ettiklerini göstermektedir. Temel kategorilerde olumsuz davranışların düşüşü, olumlu davranışların artışı ile beraber düşünüldüğünde; uygulamanın öğretmen adaylarının öğretmenlik öz-yeterliklerini olumlu yönde geliştirdiği söylenebilir.

Olumlu ve olumsuz davranışlar beraber incelendiğinde uzmanların, öğretmen adaylarının öğretmenlik öz-yeterliklerine ilişkin görüşlerinin nasıl bir değişim izlediği daha net görülebilir (Bkz. Şekil 4.1).

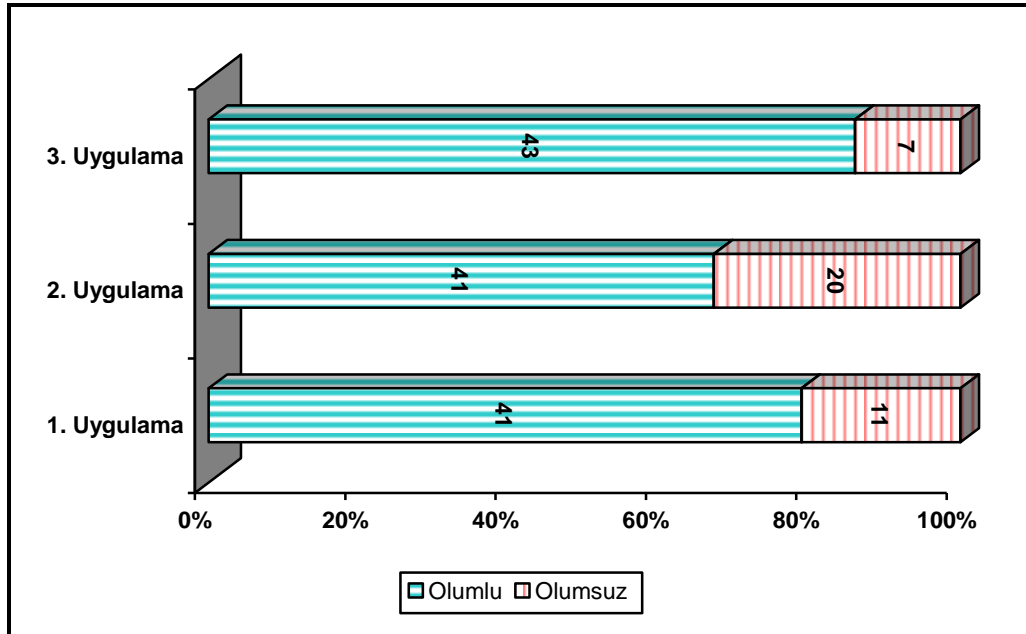

Şekil 4.1 Olumlu ve Olumsuz Davranışların Beraber Değerlendirilmesi

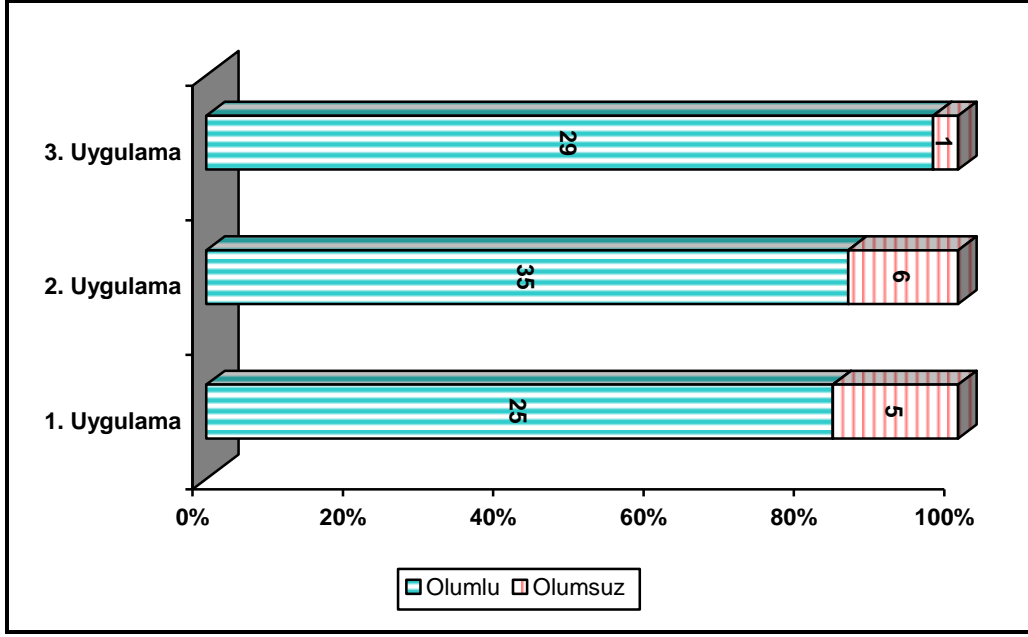
Şekil 4.1 'de görüldüğü üzere 3. uygulama sonunda tüm olumlu davranışların gözlemlenme sayıları artarken olumsuz davranışların gözlemlenme sayılarında düşüş olmuştur. 1. uygulama olumsuz davranışların olumlu davranışlara oranı %27,7 iken bu oran 3. uygulama sonunda düşerek %12,6 olmuştur.

Davranışların kodlanma sıklığına bakıldığında özellikle 2. uygulamada hem olumlu hem de olumsuz davranışların önemli bir artış gösterdiği görülmektedir. Bu durumun oluşmasında öğretmen adaylarının sınıf ortamına ve öğrencilere alışmasının etkisi büyüktür. Bununla birlikte 1. uygulama sonrası öğretmen adaylarına sınıf ortamında aktif olmalarının, sınıf içinde dolaşmalarının, öğrencilerle birebir ilgilenmeye özen göstermelerinin ve öğrencileri yönlendirmelerinin önemli olduğu fakültedeki derslerde ve tartışmalarda sık sık vurgulanmıştır. Dolayısıyla 2. uygulamada gözlemlenen davranış çeşitliliğinin bu nedenlerle bağlı olarak arttığı düşünülmektedir.

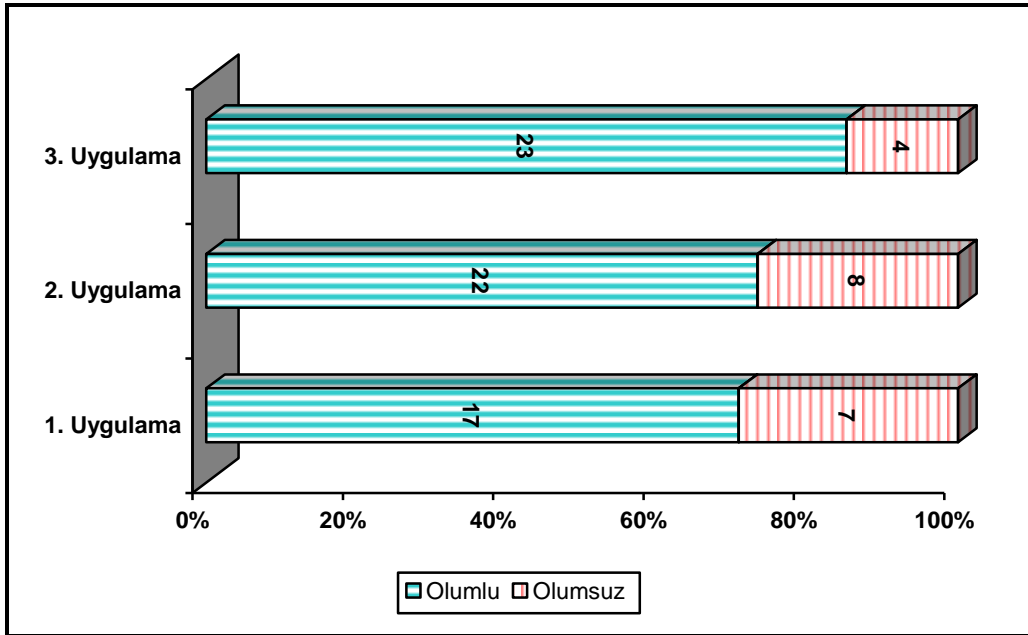
Kategoriler halinde incelendiğinde olumsuz davranışların olumlu davranışlara oranının 3. uygulama sonunda; “Öğrenci Katılımını Sağlama” kategorisinde %10,5, “Sınıf Yönetimi” kategorisinde %16,6, “Öğretim Stratejileri” kategorisinde ise %23,8 oranında düştüğü görülmektedir (Bkz. Şekil 4.2, Şekil 4.3, Şekil 4.4). Dolayısıyla süreç sonunda öğretmen adaylarının öğretmenlik öz-yeterlikleri ile gözlemlenebilir davranışlarını olumlu yönde geliştirdikleri açıkça ifade edilebilir.

Şekil 4.2 Öğrenci Katılımını Sağlama Kategorisindeki Davranışların Değişimi

Şekil 4.3 Sınıf Yönetimi Kategorisindeki Davranışların Değişimi

Şekil 4.4 Öğretim Stratejileri Kategorisindeki Davranışların Değişimi

4.3 Tespit Edilen Davranış Değişikliklerinin İncelenmesi

Olumlu davranışlar incelendiğinde en çok vurgu yapılan davranışların “Motivasyonu Sağlama ve Dikkat Çekme” kodu altında yer aldığı görülmektedir. Bu

koda uygun davranışlar öğretmen adayları tarafından sıklıkla sergilenmiştir. Uygulama sonunda en çok artış gösteren davranışlar da bu kod altında yer almaktadır. Bu koda ilişkin olumsuz davranışlara bakıldığında tüm uygulamalarda olumlu davranışlara kıyasla oldukça az sergilendikleri ve süreç sonunda büyük ölçüde azaldıkları göze çarpmaktadır. Bu doğrultuda uygulamalarda öğretmen adaylarının en belirgin gelişim gösterdikleri davranışın “motivasyon sağlama ve dikkat çekme” olduğu ifade edilebilir. Uzman yorumları incelendiğinde bu değişim açıkça fark edilmektedir.

Uygulama öğretmeni, öğretmen adayı Buket’ in motivasyon sağlama ve dikkat çekme konusundaki davranışlarını şöyle dile getirmiştir:

1. Uygulama

- *“Derse ilgi ve dikkat çekmeyi başarmış... Fakat ders bitiminde hem dersi hem de öğrencilerin dikkatini toparlamada eksiklikler var.”*

2. Uygulama

- *“Dersi bir önceki derslerle ilişkilendirmiş. Öğrencilerin eksik olduğu yerleri tespit etmiş ve tekrar anlatacağını belirterek motive etmiş. Çok başarılı bir giriş.”*

3. Uygulama

- *“Buket derse başlamadan önce öğrencilere işleyecekleri konuyu söyleyerek derse başlamış. Hepsinin derse bir şekilde katılmasını sağlayarak dikkatlerini derse toplamayı başarmış.”*

Yukarıda görüldüğü üzere uygulama öğretmeni tüm yorumlarında Buket’ in motivasyon sağlama ve dikkat çekmeyle ilgili olumlu davranışlarını vurgulamıştır. Bununla birlikte sadece ilk uygulamada dile getirdiği dersin sonunda dikkati toplama ile ilgili eksiklik bir daha tespit edilmemiştir. Bu durum Buket’ in motivasyon sağlama ve dikkat çekme konusunda olumsuz davranışı terk ederek olumlu bir gelişim gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte diğer öğretmen adaylarının Buket hakkında son uygulamada yaptıkları yorumlar da bu durumu destekler niteliktedir:

Serdar: “Derse başlamadan güzel bir giriş yapmış. Öğrencilerin etkin olup dersten kopmamalarını sağlamış.”

Betül: “Öğrencileri derse katmayı iyi başardı...”

Hakan: “Derse giriş kısmından konudan bahsederek dikkati çekmiş. Sorular sorarak öğrenciyi canlı tutmuş.”

Ümit: “Öğretim sürecinde öğrencilere düşündürücü derse teşvik edici güzel sorular sormuş.”

Deniz: “Öğrencilerin dikkatini çekici ve güdüleyici sorular sorarak derse başlaması çok etkili ve güzel olmuş.”

Görüldüğü üzere öğretmen adaylarının diğer arkadaşları hakkında yaptıkları yorumlar uzmanların yorumlarıyla paraleldir. Bu durum onların istenilen düşünme seviyesine ve farkındalığa ulaştıklarının bir göstergesidir. Uzmanlarla benzer ifadeleri kullanmaları öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme faaliyeti içinde olduklarını göstermektedir.

Olumlu kodlarda önemli oranda artış gösteren bir diğer davranış “Disiplini Koruyabilme” davranışdır. Aynı davranışla ilgili olumsuz tespitler çok az olmakla birlikte son uygulamada sadece bir defa kodlanmıştır. Bu davranışla ilgili olarak öğretim elemanının Hakan hakkında yaptığı yorumlar şu şekildedir:

1. Uygulama

- “Ders düzenini bozucu herhangi bir durum yok.”

2. Uygulama

- “Kontrolü tamamen kendi elinde tutuyor. Herhangi bir olumsuzluk olduğunda anında müdahale ederek düzeltiyor. Hiç bir kesintiye izin vermemiş.”

3. Uygulama

- “Son haftalar olduğu için öğrencilerin ilgileri dağınık, bu yüzden uğultular zaman zaman artıyor. Ama öğretmenimiz ses tonunu yükselterek bu uğultuları bastırmış...”

Öğretim elemanının vurguladığı gibi Hakan da kendi ders anlatımıyla ilgili yorumunda disiplinin kontrolü altında olduğunu şöyle belirtmiştir:

- *“Arada bir uğultular olsa da sınıfa hakimim...”*

Bu durum Hakan’ in disiplini sağlama açısından kendine güvendiğini ve bu davranışla ilgili öz-yeterliğinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Öğretmen adaylarının gösterdikleri olumlu gelişimlerle öne çıkan diğer davranışlar “Örnek Ve Alternatif Açıklama Sunabilme”, “Farklı Öğretim Yöntemlerine Başvurma”, “Uygun Yöntemi Seçebilme” ve “Sınıfa Hakimiyet” kodları altında yer almıştır.

Uzman yorumları incelendiğinde öğretmen adaylarının ilk haftalarda sergiledikleri olumsuz davranışları olumlu davranışlara dönüştürürken yorumlarda kendilerine sunulan öneri ve uyarıları dikkate aldıkları göze çarpmaktadır. Aşağıda bu durumla ilgili yorumlardan örnekler sunulmuştur.

Uygulama öğretmeninin disiplini sağlama konusunda Efe isimli öğretmen adayı ile ilgili yorumu:

2. Uygulama

- *“Sınıfa hakim bir öğretmen ancak zaman zaman öğrencilerin ses düzeyinin arttığını görüyoruz. Yerinde yapılabilecek ciddi uyarılar sorunu ortadan kaldırabilir..”*

3. Uygulama

- *“Öğrencilerin oldukça hareketli ve konuşkan olduğunu ve sınıfı yönetmekte zorlandığını görüyoruz. Ancak yerinde uyarılarla ve dersin içeriğiyle ilgili sorularla sınıf ortamını bozan öğrencilerin derse ilgisini çekmeye çalışması oldukça başarılı.”*

Öğretim elemanı Betül isimli öğretmen adayının sınıf hakimiyeti konusunda şunları söylemiştir:

1. Uygulama

- *“Sınıfın Kalabalık olmasından ya da oturuş düzeninden olsa gerek biraz hakimiyette zorlanma oluşmuş.”*

2. Uygulama

- *“Özellikle uygulama kısmında bazı öğrencilerin dersten uzaklaştığı görünüyor. Bilgisayarlar içinde gezinerek öğrencilerin ne yaptığını kontrol etmesi ve dönütler sağlaması bu problemi ortadan kaldırılabildi.”*

3. Uygulama

- *“Sınıf yönetimi gayet başarılı... Sorduğu sorular haricinde sınıfta gürültü bile yok.”*

Uygulama öğretmeni, öğretmen adayı Hakan' ın öğrencilerle olan iletişimini güçlendirdiğini şu yorumlarıyla belirtmiştir:

1. Uygulama

- *“Sert görünüşü iletişimin boyutlarını kapatıyor...”*

2. Uygulama

- *“Düzenli ve pozitif bir iletişim kurmuş oldukça güzel.”*

3. Uygulama

- *“Öğrencilerle iletişimi oldukça iyi... Zaman zaman öğrencilere yakınlık kuracak cümleler ile onların derse daha fazla katılmasını sağlıyor. Beden dilini kullanması, bunun yanı sıra ses tonlamaları ile anlatımını desteklenmesini başarılı buldum.”*

Öğretmen adayları uygulama sürecinde uzmanların ve arkadaşlarının yorumları doğrultusunda eksik oldukları noktaları farklı bakış açılarından görme fırsatına erişmişlerdir. Bu yorumlar sayesinde hem arkadaşlarının ders anlatımlarına hem de kendi ders anlatımlarına eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşım işbirlikçi bir ortamda öğrenme deneyimleri edinmişlerdir. Özellikle öğretmen adaylarının kendi

ders anlatımları ile ilgili yaptıkları yorumlar edindikleri bu deneyimin olumlu etkilerini yansıtmaktadır. Öğretmen adayları kendi ders anlatımlarını objektif bir şekilde eleştirmişlerdir. Bu eleştirilerin uzmanların eleştirileriyle benzerlik gösterdiği ve öğretmen adaylarının güçlü ya da zayıf oldukları noktalar hakkında bir farkındalık oluşturdukları gözlemlenmektedir.

Vefa isimli öğretmen adayı son haftadaki ders anlatımıyla ilgili şu yorumu yapmıştır:

“Amacım öğrencilerin veri tabanı kavramı hakkında bir ön fikir edinmelerini sağlamaktı bu yüzden temel özelliklerini, basit bir şekilde anlatmayı seçtim. Birçok örnek sunabilmem için güçlü yanlarımdan biri olduğumu düşünüyorum... Sunu ve çalışma yaprağı hazırladım, bunların yanında bir veri tabanı programı kullansaydım daha etkili olabilirdi...”

Serdar isimli öğretmen adayı ise kendini şöyle değerlendirmiştir:

“Konu bilgisi açısından sıkıntım olmadığını düşünüyorum. Gerçekten konu çok şey yapmaya müsait fakat ortam müsait değil. Ona rağmen onlara gerçek hayattan örnekler vererek anlatmaya çalıştım. Tabii ki kurulumu herkesin yapmasını sağlayacak ortamım olsa çok daha verimli olabilirdi... Sınıf yönetimde sıkıntı yaşamadım... Sınıftaki öğrenci profili gerçekten seviye olarak biraz farklı son sınıf olmalarının da verdiği bir rahatlık var... İletişimim iyi fakat isimleri konusunda sıkıntım var onun dışında iyi olduğumu düşünüyorum...”

Uzman yorumları üzerine yapılan analizde bazı davranışların hiç tespit edilmediği ya da tespit edilme sıklığının çok düşük olduğu görülmektedir. Özellikle “Farklı Değerlendirme Araçlarını Kullanma” ve “Yaratıcı Düşünmeyi Sağlama” davranışlarının olumlu tespiti çok azdır. Ancak aynı davranışlarla ilgili hiçbir olumsuz tespit de bulunmamaktadır. Bu nedenle uygulama sürecinde bu davranışların ortaya çıkmasını sağlayacak durumların oluşmadığı söylenebilir.

Dolayısıyla özellikle bu iki davranışın gösterdiği gelişim hakkında kesin yargılara varmak mümkün değildir.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmanın amacı, Öğretmenlik Uygulaması dersinde Web 2.0 teknolojilerinden özellikle Facebook uygulamasının ve dijital video kullanımının öğretmen adaylarının öğretmenlik öz-yeterlikleri üzerindeki etkisini incelemektir. Çalışmanın sonuçları, bu etkinin öğretmenlik öz-yeterliklerinin olumlu olarak gelişmesi yönünde olduğunu göstermektedir.

Bu bölümde araştırmaya ilişkin elde edilen bulguların sonuçlarına ve bu sonuçlar ışığında ileride yapılacak çalışmalara ilişkin önerilere yer verilmiştir.

5.1 Sonuçlar

Uygulama sürecinin başında ve sonunda öğretmen adayları tarafından doldurulan öğretmenlik öz-yeterlik ölçeğinin bulguları incelendiğinde; uygulama sonunda öğretmen adaylarının testten aldıkları toplam puanlarda artış yönünde anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. $\alpha=0,05$ anlamlılık düzeyinde elde edilen $p=0,009$ olduğundan istatistiksel olarak saptanan değişimin oldukça büyük olduğu söylenebilir. Son-test verileri incelendiğinde bütün öğretmen adaylarının ölçeğin orta puanı olan 72' nin üzerinde puanlar aldıkları görülmektedir.

Test bulguları, uygulama sürecinin öğretmenlik öz-yeterliklerini artırıcı yönde bir etkisi olduğuna işaret etmektedir. Ancak örneklem sayısının az olması ve sonuçların bir kontrol grubu ile kıyaslanmaması nedeniyle doğabilecek hatalar göz önüne alındığında bu sonuçların nitel verilerle de desteklenmesi önem kazanmaktadır.

Öğretim elemanı ve uygulama öğretmenlerinin uygulama süreci boyunca öğretmen adaylarının ders anlatım videolarını izleyerek yaptıkları yorumlar

incelendiğinde test verilerine paralel olarak uygulama sonunda öğretmenlik öz-yeterliklerine ilişkin olumlu davranışlarda artış olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte uygulama sonunda olumsuz davranışların da büyük ölçüde azaldığı tespit edilmiştir.

Hem öğretmenlik öz-yeterlik ölçeği sonuçları hem de uzmanların video yorumlarının sonuçları göz önüne alındığında Öğretmenlik Uygulaması dersinde Web 2.0 teknolojilerinin ve dijital videoların kullanımının öğretmenlik öz-yeterliklerini olumlu yönde geliştirici bir etkisi olduğu belirlenmiştir. Özellikle motivasyon sağlama ve dikkat çekme, disiplini koruyabilme, örnek ve alternatif açıklama sunabilme, farklı öğretim yöntemlerine başvurma, uygun yöntemi seçebilme ve sınıfa hakimiyet konularında öğretmen adaylarının davranışlarında olumlu gelişimler gözlenmiştir.

Facebook ve dijital videoların öğretmenlik uygulaması sürecine dahil edilmesi öğretmen adaylarının kendi öğrenmelerini kontrol altında tutabilmelerine olanak tanımıştır. Öğrenme sürecinin sürekli dönütler ve tartışmalar ile yürütülmesi yüksek etkileşimin hakim olduğu bir öğrenme ortamının oluşmasını sağlamıştır. Öğretmen adayları yaptıkları yorumlarla hem birbirlerine yol göstermiş hem de sürecin fikir alış verişleriyle örülü, dinamik bir ortamda yürütülmesinde doğrudan rol almışlardır. Gerçekleşen etkileşimin boyutu sadece öğretmen adayı ve uzmanlar arasında sınırlı kalmamış; öğretmen adayları hem videolardan hem de diğer arkadaşlarından öğrenme deneyimleri kazanmışlardır. Uygulama sonunda tüm adayların kendi öz-yeterlikleri hakkında bir farkındalığa ulaştıkları ve bunu objektif olarak dile getirdikleri görülmüştür. Bu durum sürecin amaçlandığı şekilde yansıtıcı düşünmeye olanak tanıdığını, adayların öğretmenlik öz-yeterlikleri ile ilgili uzmanların düşüncelerine paralel düşünceler geliştirdiğini göstermiştir. Adaylar bir öğretmen olarak kendilerini üçüncü bir gözden görme fırsatına erişerek eksik ve yeterli oldukları noktaların farkına varmışlar; kendilerini yüksek etkileşimli ve işbirlikçi bir ortamda geliştirme fırsatına erişmişlerdir.

5.2 Öneriler

Bu bölümde Öğretmenlik Uygulaması dersine ve ileride yapılacak araştırmalara ilişkin önerilere yer verilmiştir.

5.2.1 Öğretmenlik Uygulaması Dersine İlişkin Öneriler

Web 2.0 teknolojileri ve dijital videoların Öğretmenlik Uygulaması dersinde kullanımı ile işbirlikçi, öz yansıtıcı öğrenme faaliyetlerinin sayısı artırılabilir. Öğretmenlik Uygulaması dersinin fakültelerde haftada iki ders saati ile sınırlı tartışma süresi bu uygulama sayesinde artırılabilir. Öğretmen adaylarının gelişiminin uzmanlar tarafından izlenmesinin yanında bu sürece diğeri öğretmen adayları da dahil edilerek onların fikirlerinden yararlanılabilir. Bu sayede daha yüksek etkileşimin hakim olduğu, tüm öğretmen adaylarının işbirliği içinde kendi öğrenme deneyimlerini sürekli kontrol edebildikleri etkili bir sosyal öğrenme ortamı oluşturulabilir.

Öğretmenlik Uygulaması dersinde öğretmen adaylarına verilen etkinlik raporlarının oluşturulması ve takip edilmesinde de Web 2.0 teknolojilerinden faydalanılabilir. Böylece öğretmen adaylarının diğeri arkadaşlarının etkinliklerini incelemeleri, yorumlar yazarak birbirlerinin deneyimlerinden öğrenmeleri sağlanabilir.

5.2.2 Yapılacak Araştırmalara İlişkin Öneriler

Bu araştırma sınırlılıklardan dolayı 10 öğretmen adayı ile yürütülmüştür. Daha büyük bir grupla çalışılması daha sağlıklı sonuçların alınmasına katkı sağlayabilir. Bu çalışmanın, örneklem sayısının artırılarak bir kontrol grubu ile birlikte yürütülmesi; uygulamaya katılan ve katılmayan öğretmen adayları arasındaki farkın incelenmesi daha hassas sonuçlar elde edilmesi açısından olumlu sonuçlar doğurabilir.

Öğretmen adaylarına ortak bir ders planı verilerek video çekimlerinin yapıldığı haftalarda hepsinin aynı ders içeriğini anlatması sağlanabilir. Böylece öğretmen adaylarının o derste göstermeleri beklenen davranışlara ait bir standart oluşturularak daha sağlıklı veriler elde edilebilir.

Çalışmada her öğretmen adayı için üç defa video çekimi yapılmıştır. Bu çekimlerin sayısı artırıldığında süreç boyunca davranışların gözlemlenmesinde daha sağlıklı sonuçlar elde edilebilir. Bununla birlikte video çekim sayısının artırılması öğretmen adaylarında ve öğrencilerde oluşan izlenme tedirginliğinin azalmasına katkı sağlayabilir. Ancak mevcut ders saatleri düşünüldüğünde ve her uygulama dersine ortalama iki öğretmen adayının katıldığı göz önüne alındığında video çekim sayısının artırılmasında zaman kısıtlılığı nedeniyle sorunlar yaşanabileceği de unutulmamalıdır.

Uygulama süresinde farklı veri toplama araçları kullanılarak yeni bulgulara ulaşılabilir. Öğretmen adaylarının farklı tutum, inanç ve algılarına ilişkin veriler elde edilebilir, bunlar arasındaki ilişkiler araştırılabilir. Web 2.0 uygulamalarının yanında öğrenme yönetim sistemleri, eğitim yazılımları ve eş zamanlı çevrimiçi tartışma uygulamaları da sürece dahil edilerek farklı teknolojik kaynaklardan veriler elde edilebilir.

Bu çalışma bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümünde okuyan öğretmen adayları üzerinde yürütülmüştür. Çalışmanın farklı bölümlerdeki öğretmen adayları üzerinde yürütülmesi ya da mesleğe başlamış öğretmenlerin hizmet içi eğitim faaliyetlerinde uygulanması mümkündür. Bu sayede farklı sonuçlar elde edilerek literatüre katkılar sağlanabilir.

EKLER

EK-A

ÖĞRETMENLİK ÖZ-YETERLİK ÖLÇEĞİ

Sevgili öğretmen adayları,

Bu ölçek öğretmenlerin öz-yeterlik düzeylerini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Vereceğiniz bilgiler bilimsel araştırmalarda kullanılacağından sorulara objektif olarak cevap vermeniz son derece önemlidir. Paylaşacağınız tüm bilgiler gizli tutulacaktır.

Ölçekteki seçenekler:

- (1) yetersiz,
- (2) çok az yeterli,
- (3) biraz yeterli,
- (4) oldukça yeterli,
- (5) çok yeterli.

TEŞEKKÜRLER.

Adı Soyadı:.....

Bölümü:.....

Sınıfı:.....

ÖĞRETMENLİK ÖZ-YETERLİK ÖLÇEĞİ	1	2	3	4	5
1. Çalışması zor öğrencilere ulaşmayı ne kadar başarabilirsiniz?					
2. Öğrencilerin eleştirel düşüncelerini ne kadar sağlayabilirsiniz?					
3. Sınıfta dersi olumsuz yönde etkileyen davranışları kontrol etmeyi ne kadar sağlayabilirsiniz?					
4. Derslere az ilgi gösteren öğrencileri motive etmeyi ne kadar sağlayabilirsiniz?					
5. Öğrenci davranışlarıyla ilgili beklentilerinizi ne kadar açık ortaya koyabilirsiniz?					
6. Öğrencileri okulda başarılı olabileceklerine inandırmayı ne kadar sağlayabilirsiniz?					

7. Öğrencilerin zor sorularına ne kadar iyi cevap verebilirsiniz?					
8. Sınıfta yapılan etkinliklerin düzenli yürümesini ne kadar iyi sağlayabilirsiniz?					
9. Öğrencilerin öğrenmeye değer vermelerini ne kadar sağlayabilirsiniz?					
10. Öğrettiklerinizin öğrenciler tarafından kavranıp kavranmadığını ne kadar iyi değerlendirebilirsiniz?					
11. Öğrencilerinizi iyi bir şekilde değerlendirmesine olanak sağlayacak soruları ne ölçüde hazırlayabilirsiniz?					
12. Öğrencilerin yaratıcılığının gelişmesine ne kadar yardımcı olabilirsiniz?					
13. Öğrencilerin sınıf kurallarına uymalarını ne kadar sağlayabilirsiniz?					
14. Başarısız bir öğrencinin dersi daha iyi anlamasını ne kadar sağlayabilirsiniz?					
15. Dersi olumsuz yönde etkileyen ya da derste gürültü yapan öğrencileri ne kadar yatıştırabilirsiniz?					
16. Farklı öğrenci gruplarına uygun sınıf yönetim sistemi ne kadar iyi oluşturabilirsiniz?					
17. Derslerin her bir öğrencinin seviyesine uygun olmasını ne kadar sağlayabilirsiniz?					
18. Farklı değerlendirme yöntemlerini ne kadar kullanabilirsiniz?					
19. Birkaç problemlili öğrencinin derse zarar vermesini ne kadar iyi engelleyebilirsiniz?					
20. Öğrencilerin kafası karıştığında ne kadar alternatif açıklama ya da örnek sağlayabilirsiniz?					
21. Sizi hiçe sayan davranışlar gösteren öğrencilerle ne kadar iyi baş edebilirsiniz?					
22. Çocuklarının okulda başarılı olmalarına yardımcı olmaları için ailelere ne kadar destek olabilirsiniz?					
23. Sınıfta farklı öğretim yöntemlerini ne kadar iyi uygulayabilirsiniz?					
24. Çok yetenekli öğrencilere uygun öğrenme ortamını ne kadar sağlayabilirsiniz?					

KAYNAKLAR

- [1] Sünbül, A.M., Arslan, C., “Öğretmen Yeterlik Ölçeğinin Geliştirilmesi Ve Bir Araştırma Örneği”, <<http://tef.selcuk.edu.tr/salan/sunbul/f/f17.pdf>>, (Son Erişim Tarihi: 20.06.2010.)
- [2] Bandura, A., “Perceived Self-Efficacy in Cognitive Development and Functioning”, *Educational Psychologist*, **28/2**, (1993) 117.
- [3] YÖK, Eğitim Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme Programlarının Yeniden Düzenlenmesi, Ankara, (1998).
- [4] Küçükahmet, L., “2006-2007 Öğretim Yılında Uygulanmaya Başlanan Öğretmen Yetiştirme Lisans Programlarının Değerlendirilmesi”, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Bahar , **5/2**, (2007) 203.
- [5] Altan, M. Z., “Teknoloji Yardımıyla Öğretmen Yetiştirme”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, **11/2**, (2001) 209.
- [6] Balcı, B., “Öğretmen Yetiştirmede Teknoloji Kullanımı”, V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, Ankara, (2002), 323.
- [7] Yeşil, R., Çalışkan, R., “Okul Deneyimi I Dersinden Öğrencilerin Beklentileri ve Bu Beklentilerin Karşılama Düzeyi”, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, **4/1**, (2006), 55.
- [8] Üstüner, M., “Geçmişten Günümüze Türk Eğitim Sisteminde Öğretmen Yetiştirme Ve Günümüz Sorunları”, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **5/7**, (2004).
- [9] Budak, Y., “Öğretmen Yetiştirmede Almanya Fransa ve Türkiye Örneği”, *Çağdaş Eğitim Dergisi.*, **22**, Ankara, (1997).228.
- [10] Demir, A., “İngiltere'de Eğitim”, *Öğretmen Dünyası Dergisi*, **15/180**, Ankara, (1994) 63.
- [11] Türkoğlu, A., “Fransa, İsveç ve Romanya Eğitim Sistemleri Karşılaştırmalı Bir Araştırma”, A. Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara, (1983), 211.

- [12] Demir, A., “Almanya'da Eğitim”, *Öğretmen Dünyası Dergisi*, **16/189**, Ankara, (1995) 19.
- [13] Demir, A., “Norveç’te Eğitim”, *Öğretmen Dünyası Dergisi*, **15/172**, Ankara, (1994).
- [14] MEB, Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme Sistemine İlişkin Bilgiler, <http://oyegm.meb.gov.tr/bilgilendirme/ogretmen_yetistirme_sistemi.htm>, (Son Erişim Tarihi: 20.06.2010.)
- [15] Başkan G. A., “Öğretmenlik Mesleği ve Öğretmen Yetiştirmede Yeniden Yapılanma”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **20/16**, (2001) 25.
- [16] YÖK, Fakülte Okul İşbirliği, Ankara, (1998).
- [17] YÖK, Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Fakülteleri (1982-2007), Ankara, (2007).
- [18] Giebelhaus, C.B., Bowman, C.L.T., “Teaching Mentors: Is It Worth The Effort?”, *The Journal of Educational Research*. **95/ 4**, (2002) 246.
- [19] MEB, “Öğretmen Adaylarının Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Öğretim Kurumlarında Yapacakları Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönerge”, *Tebliğler Dergisi*, **2493**, (Ekim 1998) 1.
- [20] YÖK, “Türkiye’ de Öğretmen Eğitiminde Standartlar ve Akreditasyon”, YÖK / Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi, Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi, Öğretmen Eğitimi Dizisi, Ankara, (1999).
- [21] Şişman, M., Öğretmenliğe Giriş, Pegem A Yayınları, Ankara, (2001).
- [22] Şişman, M., Acat, M. B., “Öğretmenlik Uygulaması Çalışmalarının Öğretmenlik Mesleğinin Algılanmasındaki Etkisi”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, **13/1**, (2003) 235.
- [23] Ayas, A., “Öğretmenlik Mesleğinin Önemi ve Öğretmen Yetiştirmede Güncel Sorunlar”, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **10/3**, (2009) 1.
- [24] Yılmaz, M., Köseoğlu, P., Gerçek, C., Soran, H., “Öğretmen Öz-Yeterlik İnancı”, *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, **5/58**, (2004).
- [25] Demirel, M., Akkoyunlu, B., “Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Öz-Yeterlik İnançları ve Tutumları”, *Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu II. Bildiriler Kitabı*, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Ankara, (2010), 244.

- [26] Küçükıylmaz, A., Duban, N., “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Fen Öğretimi Öz-Yeterlik İnançlarının Artırılabilmesi İçin Alınacak Önlemlere İlişkin Görüşleri”, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **3/2**, (2006) 1.
- [27] Tschannen-Moran, M., Woolfolk-Hoy, A., “Teacher Efficacy: Capturing An Elusive Construct”, *Teaching and Teacher Education*, **17/7**, (2001) 783.
- [28] Çapri, B., Kan, A., “Öğretmen Kişilerarası Öz-Yeterlik Ölçeğinin Türkçe Formunun Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması”, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **2/1**, (2006) 49.
- [29] Akbulut, E., “Müzik Öğretmeni Adaylarının Mesleklerine İlişkin Öz-yeterlik İnançları”, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **3/2**, (2006) 24.
- [30] Henson, R. K., “Teacher Self-Efficacy: Substantive Implications And Measurement Dilemmas”, Educational Research Exchange, Texas A&M University, (2001).
- [31] Enochs, L. G., Riggs, I. M., “Further Development of an Elementary Science Teaching Efficacy Belief Instrument: A Preservice Elementary Scale”, *School Science and Mathematics*, **90/8**, (1990) 694.
- [32] Hazır Bıkmaz, F., “Sınıf Öğretmenlerinin Fen Öğretiminde Öz Yeterlilik İnanç Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”, *Milli Eğitim Dergisi*, **162**, (2004).
- [33] Usluel Koçak, Y., Seferoğlu, S.S., “Öğretim Elemanlarının Bilgi Teknolojilerini Kullanmada Karşılaştıkları Engeller, Çözüm Önerileri ve Öz-Yeterlik Algıları”, *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, **6/3**, (2004) 143.
- [34] Yavuzer, Y., Koç, M., “Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmen Yetkinlikleri Üzerine Bir Değerlendirme”, *Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **1/1**, (2002) 35.
- [35] Graham, S., Harris, K. R., Fink, B., McArthur, C. A., “Teacher Efficacy In Writing: A Construct Validation With Primary Grade Teachers”, *Scientific Studies of Reading*, **5/2**, (2001) 177.
- [36] O’Reilly, T., “What Is Web 2.0”, (2005), <<http://www.oreillynet.com/pub/a/oreilly/tim/news/2005/09/30/what-is-web-20.html?page=1>> , (Son Erişim Tarihi: 10.12.2010.)
- [37] Grosseck, G., “To Use Or Not To Use Web 2.0 In Higher Education”, *Procedia Social and Behavioral Sciences*, **1**, (2009) 478.

- [38] Musser, J., O'Reilly, T., "Web 2.0 Principles and Best Practices", O'Reilly Media Inc., (2007).
- [39] Tag Cloud, < http://en.wikipedia.org/wiki/Tag_cloud>, (Son Erişim Tarihi: 10.12.2010.)
- [40] Anderson, P., "What is Web 2.0? Ideas, Technologies and Implications For Education", *JISC Technology & Standards Watch*, (2007), <<http://www.jisc.ac.uk/media/documents/techwatch/tsw0701b.pdf>>, (Son Erişim Tarihi: 23.06.2010).
- [41] RSS Nedir?, <<http://www.rssnedir.com>>, (Son Erişim Tarihi: 10.12.2010.)
- [42] Vlist, E., Ayers, D., Bruchez E, Fawcett, J., Vernet A., Professional Web 2.0 Programming, Wiley Publishing Inc., Indiana, (2007), 401.
- [43] Murugesan, S., "Understanding Web 2.0", *It Professional*, **9/4**, (2007) 34.
- [44] Carminati, B., Ferrari, E. ve Perego, A., "Rule-Based Access Control for Social Networks", OTM Workshops, Berlin, (2006), 1734.
- [45] Giles, H., "Security Issues and Recommendations for Online Social Networks", ENISA Position Paper, **1**, (2007).
- [46] Boyd, M. D., & Ellison, N. B., "Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship", *Journal of Computer-Mediated Communication*, **13/1**, (2007) 210.
- [47] Facebook Factsheet, <<http://www.facebook.com/press/info.php?factsheet>>, (Son Erişim Tarihi: 23.11.2010)
- [48] Ellison, N. B., Steinfield, C., Lampe, C., "The Benefits of Facebook Friends: Social Capital and College Students' Use of Online Social Network Sites". *Journal of Computer-Mediated Communication*, **12/4**, (2007) 1143.
- [49] Facebook Statistics, <<http://www.facebook.com/press/info.php?factsheet#!/press/info.php?statistics>>, (Son Erişim Tarihi: 23.11.2010.)
- [50] Dumlupınar, E., Web 2.0 Standartlarının e-Öğretim Modellerine Etkileri ve Örnek Uygulama, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, (2007).

- [51] Churchill, D., "Educational Applications of Web 2.0: Using Blogs to Support Teaching and Learning", *British Journal of Educational Technology*, **40/1**, (2009) 179.
- [52] Moran, M., Seaman, J., Tinti-Kane, H., "Teaching, Learning and Sharing: How Today's Higher Education Faculty Use Social Media", Pearson Learning Solutions, (2011).
- [53] Vaughan, N., "Student Engagement and Web 2.0: What's the Connection?" *Education Canada*, **50/2**, (2010) 52.
- [54] Rosen, D., Nelson, C., "Web 2.0: A New Generation of Learners and Education", *Computers in the Schools*, **25/3**, (2008) 211.
- [55] Bugeja, M. J., "Facing the Facebook", *Chronicle of Higher Education*, **52/21**, (2006).
- [56] Munoz, C. L., Towner, T. L., "Opening Facebook: How to Use Facebook in the College Classroom", Society for Information Technology and Teacher Education Conference, South Carolina, (2009).
- [57] Alexander, B., "Social Networking In Higher Education", The Tower and The Cloud, EDUCASE, USA, (2008), 197.
- [58] Sturgeon, C. M., Wlaker, C., "Faculty on Facebook: Confirm or Deny?", 14th Annual Instructional Technology Conference, Middle Tennessee State University, Tennessee, (2009).
- [59] Mazman, S. G., Usluel, Y. K., "Modeling Educational Usage of Facebook", *Computers & Education*, **55**, (2010) 444.
- [60] Ataizi, M., "Yapıcı Öğrenme Çevreleri", Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, (2002).
- [61] Pollara, P., Zhu, J., "Social Networking and Education: Using Facebook As An Edusocial Space", Proceeding of Society for Information Technology & Teacher Education International Conference, (2011).
- [62] Bandura, A., "Exercise of personal and collective efficacy in changing societies", *Self-efficacy in changing societies*, Cambridge University Press, (1995).
- [63] Çapa, Y., Çakıroğlu, J., Sarıkaya, H., "Öğretmen Özyeterlik Ölçeği Türkçe Uyarlamasının Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması", *Eğitim ve Bilim Dergisi*, **30/137**, (2005) 74.